

กรมการขนส่งทางราง
กระทรวงคมนาคม

ศึกษาการจัดทำมาตรฐานระบบไฟฟ้า และระบบอาณัติสัญญาณ ระยะที่ 1 (โครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย)

รายงานฉบับสรุปสำหรับผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยมหิดล

กรกฎาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	i
สารบัญรูป	v
สารบัญตาราง	Vi
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	1
1.3 ขอบเขตการศึกษา	1
บทที่ 2 ระบบไฟฟ้าของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน	3
2.1 หลักการและวิวัฒนาการของระบบไฟฟ้า	3
2.1.1 ระบบการจ่ายไฟฟ้า (Electrification system)	3
2.1.2 การป้องกันและฉนวน (Protection and insulation)	5
2.1.3 การต่อลงดิน (Earthing)	6
2.1.4 รูปแบบการต่อหม้อแปลง (Transformer arrangement)	7
2.1.5 ระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกล (Supervisory control and data acquisition; SCADA)	8
2.1.6 คุณภาพไฟฟ้า (Power quality)	8
2.2 การพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีด้านระบบไฟฟ้า	9
2.3 มาตรฐาน กฎหมาย และ ระเบียบด้านระบบไฟฟ้า	10
2.4 ร่างมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อเสนอแนะด้านระบบไฟฟ้า	12
บทที่ 3 ระบบอาณัติสัญญาณของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน	14
3.1 หลักการ วิวัฒนาการของระบบอาณัติสัญญาณ	14
3.1.1 การบังคับสัมพันธ์ (Interlocking)	14
3.1.2 ประแจ (Point Machine)	15
3.1.3 ระบบเครื่องทางสะดวก (Token Signalling)	16
3.1.4 เครื่องกั้นถนนเสมอระดับ (level crossing barrier)	16
3.1.5 การตรวจสอบตำแหน่งขบวนรถไฟ (Train Tracking System)	17
3.1.6 ระบบควบคุมการเดินรถ (train control system)	17
3.1.7 การควบคุมระบบอาณัติสัญญาณจากส่วนกลาง (Centralized Traffic Control)	17
3.1.8 คลื่นความถี่ (Frequency)	17
3.1.9 ระบบห้ามล้ออัตโนมัติ (Automatic Train Protection System)	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 การพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีด้านระบบอาณัติสัญญาณ	18
3.2.1 การเปรียบเทียบเครื่องนับเพลลาและวงจรไฟตอน	18
3.2.2 การเปรียบเทียบสัญญาณไฟสีระหว่างประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย	19
3.2.3 การเปรียบเทียบระบบ ETCS/CTCS/ITCS/ EJTС	21
3.2.4 การเปรียบเทียบระบบบังคับสัมพันธ์	21
3.2.5 การเปรียบเทียบประเภท (Point Machine) Electro – Mechanical และ Electro – Hydraulic	24
3.2.6 คลื่นความถี่	25
3.3 มาตรฐาน กฎหมาย และ ระเบียบด้านระบบอาณัติสัญญาณ	25
3.4 ร่างมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อเสนอแนะด้านระบบอาณัติสัญญาณ	27
บทที่ 4 งานจัดทำแผนพัฒนาระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธาน	29
4.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบราง	29
4.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20ปี	29
4.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)	29
4.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	29
4.1.4 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม (พ.ศ. 2560 – 2564)	30
4.1.5 แผนแม่บทการพัฒนาระบบราง	30
4.1.6 แผนวิสาหกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2560 – 2564	30
4.2 โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ	30
4.2.1 โครงการศึกษาความเหมาะสมการเดินทางรถไฟด้วยระบบรถไฟไฟฟ้าในเส้นทางคู่ 4 เส้นทาง	30
4.2.2 โครงการศึกษาและออกแบบรถไฟทางคู่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ช่วงหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์	31
4.2.3 ความคืบหน้าของโครงการทางคู่อิเล็กตริกไฟสายประธาน	31
4.3 แผนพัฒนาระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย	32
4.3.1 การวิเคราะห์ต้นทุนของระบบไฟฟ้า	32
4.3.2 แผนงานการพัฒนาระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย	33
4.3.3 แผนปฏิบัติการการพัฒนาระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย	33
4.4 แผนพัฒนาระบบระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย	37
4.4.1 การวิเคราะห์ต้นทุนของระบบ	37
4.4.2 แผนงานการพัฒนาระบบอาณัติสัญญาณ	38
4.4.3 แผนปฏิบัติการการพัฒนาระบบอาณัติสัญญาณ	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.5 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้า	42
4.5.1 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ	42
4.5.2 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้าเพื่อลดมลพิษทางอากาศ	42
4.6 มาตรการกำกับดูแลมาตรฐานงานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ	43
บทที่ 5 มาตรการกำกับดูแลงานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณของระบบขนส่งทางราง	44
5.1 กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	44
5.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการรถไฟ	44
5.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับการคมนาคมขนส่งอื่น ๆ	45
5.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการร่างกฎหมายและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	46
5.2 แนวทางการจัดทำมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ	46
5.2.1 กระบวนการดำเนินงานในปัจจุบัน	46
5.2.2 ระดับของกฎหมายและข้อบังคับ	46
5.2.3 กระบวนการร่างกฎหมาย	47
5.2.4 ทางเลือกในการแนวทางการกำกับดูแล	48
5.3 ร่างกฎกระทรวงและประกาศมาตรฐานแนบท้ายกฎกระทรวง	48
5.4 มาตรการในการกำกับดูแลงานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ	65
5.4.1 มาตรฐานที่ใช้ในการกำกับดูแลระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ	66
5.4.2 วงจรการกำกับดูแล	66
5.4.3 การบังคับใช้กฎหมาย	66
5.4.4 การกำกับดูแลโดยสัญญา	66
บทที่ 6 การดำเนินงานประกอบการจัดทำมาตรฐาน	67
6.1 การจัดเตรียมเอกสารและประชุมชี้แจงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	67
6.2 การจัดทำหลักสูตร ฝึกอบรมให้ความรู้ จัดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี	67
6.2.1 การจัดอบรมขั้นพื้นฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ	67
6.2.2 อบรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ	67
6.3 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.4 การดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย	68
6.4.1 การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียครั้งที่ 1	68
6.4.2 การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียครั้งที่ 2	86

สารบัญญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 ขอบเขตและกระบวนการทำงานในโครงการ	2
รูปที่ 2 รูปแบบการจ่ายไฟมาตรฐานของระบบรถไฟฟ้ากระแสสลับ	4
รูปที่ 3 การป้องกันหม้อแปลงอัตโนมัติสำหรับระบบรถไฟฟ้าทางไกล	5
รูปที่ 4 การต่อลงดินของระบบ TT ในระบบไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับ	6
รูปที่ 5 การต่อลงดินของระบบ TN ในระบบไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับ	7
รูปที่ 6 SCADA-BMS logical architecture	8
รูปที่ 7 V-cycle ตามมาตรฐาน EN 50126 และหัวข้อหลักที่ศึกษา	13
รูปที่ 8 แผนภาพการเชื่อมโยงมาตรฐานระบบไฟฟ้าของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน	13
รูปที่ 9 โครงสร้างของระบบ CBI	15
รูปที่ 10 ประแจกล (Point Machine)	15
รูปที่ 11 เครื่องตราทางสะดวก	16
รูปที่ 12 แผนภาพแสดงองค์ประกอบร่างมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ ทั้ง 9 มาตรฐาน	28
รูปที่ 13 กรอบโครงสร้างมาตรฐานระบบรางของไทยภายหลังประกาศพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง	47

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้งานระบบรถไฟฟ้ามาระดับแรงดันไฟฟ้ามาตรฐาน EN 50163 และ IEC 60850	3
ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบระบบจ่ายไฟฟ้า	9
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และ/หรือกฎหมาย ด้านระบบไฟฟ้า	10
ตารางที่ 4 คุณสมบัติของเครื่องนับเฟลาและวงจรวัดไฟตอน	18
ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้สัญญาณไฟสี 2 ท่าและ 3 ท่า	20
ตารางที่ 6 ระบบควบคุมรถไฟของประเทศต่าง ๆ	21
ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบระบบบังคับสัมพัทธ์	22
ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบประเภท (Point Machine) ชนิด DC , AC และ hydraulic	24
ตารางที่ 9 คุณสมบัติสำคัญของระบบ ETCS/CTCS/ITCS/EJTCS	25
ตารางที่ 10 ความคืบหน้าการก่อสร้างรถไฟทางคู่ (เมษายน 2563)	31
ตารางที่ 11 แสดงระยะเวลาการก่อสร้างและติดตั้งระบบไฟฟ้าโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย	34
ตารางที่ 12 แผนปฏิบัติการการพัฒนาระบบไฟฟ้า	36
ตารางที่ 13 แผนงานการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย	39
ตารางที่ 14 แผนปฏิบัติการการพัฒนาระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย	40
ตารางที่ 15 ลักษณะงานภายใต้การกำกับดูแลด้านมาตรฐานของกรมการขนส่งทางราง ช่วงการออกแบบและติดตั้งงานระบบ	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ระบบจ่ายไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ดำเนินงานระบบรางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันผู้ผลิตระบบรถไฟมีการพัฒนาระบบจ่ายไฟและระบบอาณัติสัญญาณที่แตกต่างกัน การนำระบบรถไฟที่แตกต่างกันมาติดตั้งใช้งานบนโครงข่ายเดียวกันจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานระบบจ่ายไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณในการขนส่งทางรางที่มีเอกภาพ สามารถเชื่อมต่อและทำงานด้วยกันได้ (interoperability) อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

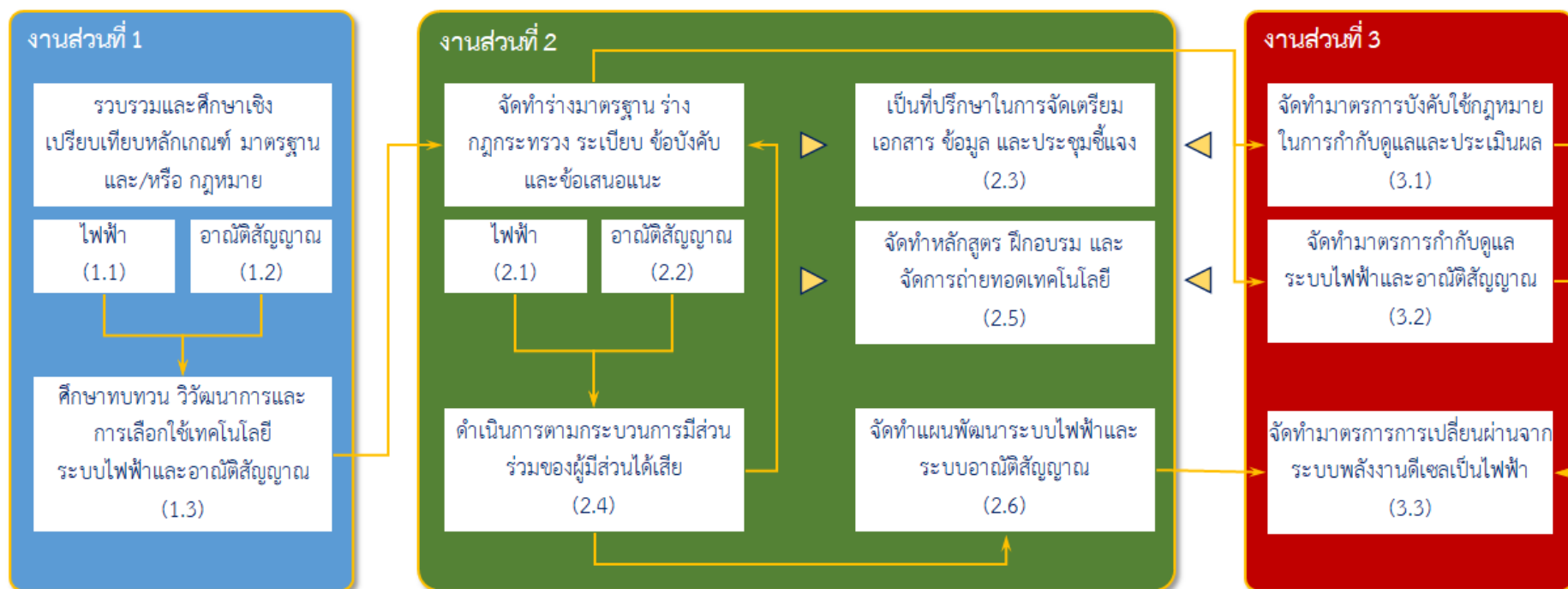
กรมขนส่งทางรางมีอำนาจและความรับผิดชอบในการเสนอแนะเพื่อกำหนดมาตรฐาน แนวทาง และมาตรการกำกับดูแล รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการให้บริการขนส่งทางรางให้มีระดับคุณภาพการให้บริการที่ดีมีประสิทธิภาพ สะดวกและปลอดภัย ดังนั้นจึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาจัดทำมาตรฐานระบบรถไฟไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณในการเดินรถขนส่งทางรางขึ้น โดยในระยะที่ 1 จะดำเนินการในโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย เพื่อรองรับการเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและศึกษาเชิงเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ มาตรฐาน กฎหมาย ด้านระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณของระบบการขนส่งทางรางบนโครงข่ายรถไฟสายประธาน (Mainline)
2. เพื่อจัดทำมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับและข้อเสนอนแนะที่เกี่ยวกับระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณของการเดินรถขนส่งทางรางบนโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย
3. เพื่อจัดทำมาตรการกำกับดูแลงานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณของการเดินรถขนส่งทางรางบนโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ระบบอาณัติสัญญาณและระบบจ่ายไฟของระบบโครงข่ายการคมนาคมทางรางในแต่ละลักษณะมีความแตกต่างกันทั้งในระดับโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนในเมือง (Urban Mass Transit) ระบบขนส่งมวลชนชานเมือง (Commuters) และระบบขนส่งมวลชนระหว่างเมือง (Intercity) การศึกษาการจัดทำระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณระยะที่ 1 นี้มุ่งเน้นการศึกษา วิเคราะห์จัดทำมาตรฐาน รวมทั้งการจัดทำมาตรการกำกับดูแลและตรวจสอบระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณของระบบรถไฟระหว่างเมืองบนโครงข่ายรถไฟสายประธาน (Mainline) เป็นหลัก ดังแสดงในรูปที่ 1 โดยที่ตัวเลขหลังงานแสดงถึงความสอดคล้องกับงานย่อยในข้อกำหนดของเขตของงาน (Terms of Reference)

รูปที่ 1 ขอบเขตและกระบวนการทำงานในโครงการ

บทที่ 2

ระบบไฟฟ้าของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน

2.1 หลักการและวิวัฒนาการของระบบไฟฟ้า

หลักการและวิวัฒนาการของระบบไฟฟ้าของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน สามารถแบ่งได้องค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ดังนี้

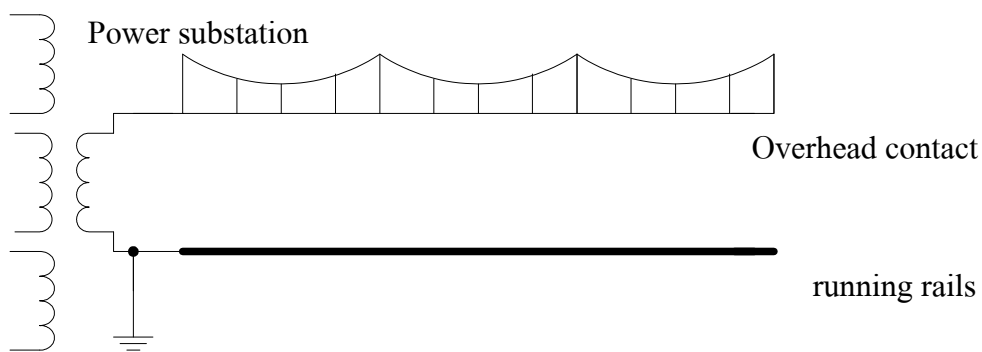
2.1.1 ระบบการจ่ายไฟฟ้า (Electrification system)

ระบบรางไฟฟ้าสำหรับรถไฟแบ่งออกเป็นระบบรางไฟฟ้ากระแสสลับ (AC electric railway) สำหรับทางรถไฟสายประธานและรถไฟความเร็วสูง และระบบรางไฟฟ้ากระแสตรง (DC electric railway) สำหรับรถไฟฟ้ามวลชน การจ่ายไฟให้ระบบรางรถไฟสายประธานจะใช้สายจ่ายตัวนำพาดอากาศ (overhead feeding conductor) กระแสไฟฟ้าไหลจากสถานีไฟฟ้ามาสู่ขบวนรถผ่านระบบสายตัวนำเพื่อจ่ายให้ระบบขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าบนขบวนรถ กระแสไฟฟ้าจะไหลย้อนกลับไปยังสถานีไฟฟ้าผ่านรางตามมาตรฐาน EN 50163 และ IEC 60850 ได้แบ่งระดับแรงดันไฟฟ้าทำงานของระบบรถไฟไว้ 6 ระดับ ดังตารางที่ 1

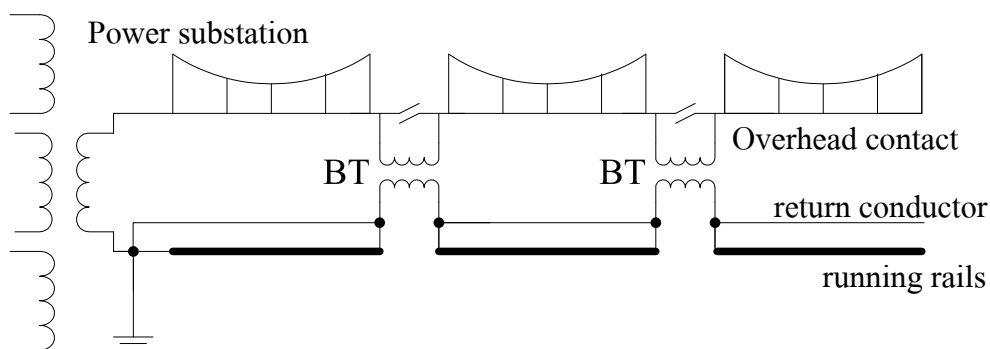
ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้งานระบบรถไฟตามระดับแรงดันไฟฟ้ามาตรฐาน EN 50163 และ IEC 60850

ระดับแรงดันไฟฟ้าขับเคลื่อน	การประยุกต์ใช้งาน
600 VDC	Tram, Trolley bus (ระบบเกา)
750 VDC	Tram, Trolley bus, Light rail transit, Mass rapid transit
1500 VDC	Mass rapid transit, รถไฟชานเมือง
3000 VDC	รถไฟสายประธาน, รถไฟความเร็วสูง (ระบบเกา)
15 KV, 16.7 Hz	รถไฟสายประธาน, รถไฟความเร็วสูง (ระบบเกา)
25 KV, 50/60 Hz	รถไฟสายประธาน, รถไฟความเร็วสูง

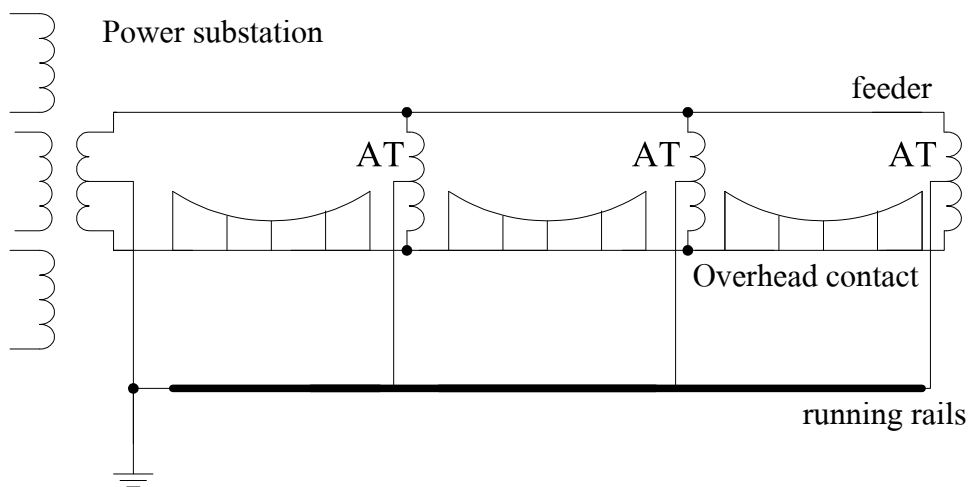
ปัจจุบันระบบจ่ายไฟสำหรับทางรถไฟสายประธานนิยมใช้ระบบไฟฟ้ากระแสสลับที่ระดับแรงดัน 25 kV โดยใช้ความถี่กำลังของประเทศไทย 50 Hz สำหรับประเทศไทย ระบบรางรถไฟสายประธานรวมถึงรถไฟความเร็วสูงมีความเป็นไปได้ที่จะใช้ระบบไฟฟ้ากระแสสลับแบบเฟสคู่ (bi-phase) 25 kV 50 Hz จ่ายด้วยระบบการป้อนผ่านหม้อแปลงออโต (autotransformer feeding system: AT system) ดังแสดงในรูปที่ 2 ถึงแม้จะมีราคาแพงกว่าแบบอื่น แต่ข้อดีในด้านการแทรกสอดสนามแม่เหล็กไฟฟ้าต่ำและการคุ้มครองแรงดันที่ตีทำให้ถูกนำมาใช้งานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ระบบรางไฟฟ้าแบบเกาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ถูกปรับปรุงให้เป็นระบบการจ่ายไฟด้วยหม้อแปลงออโตเกือบทั้งหมด

a) Direct feeding configuration

b) BT feeding configuration

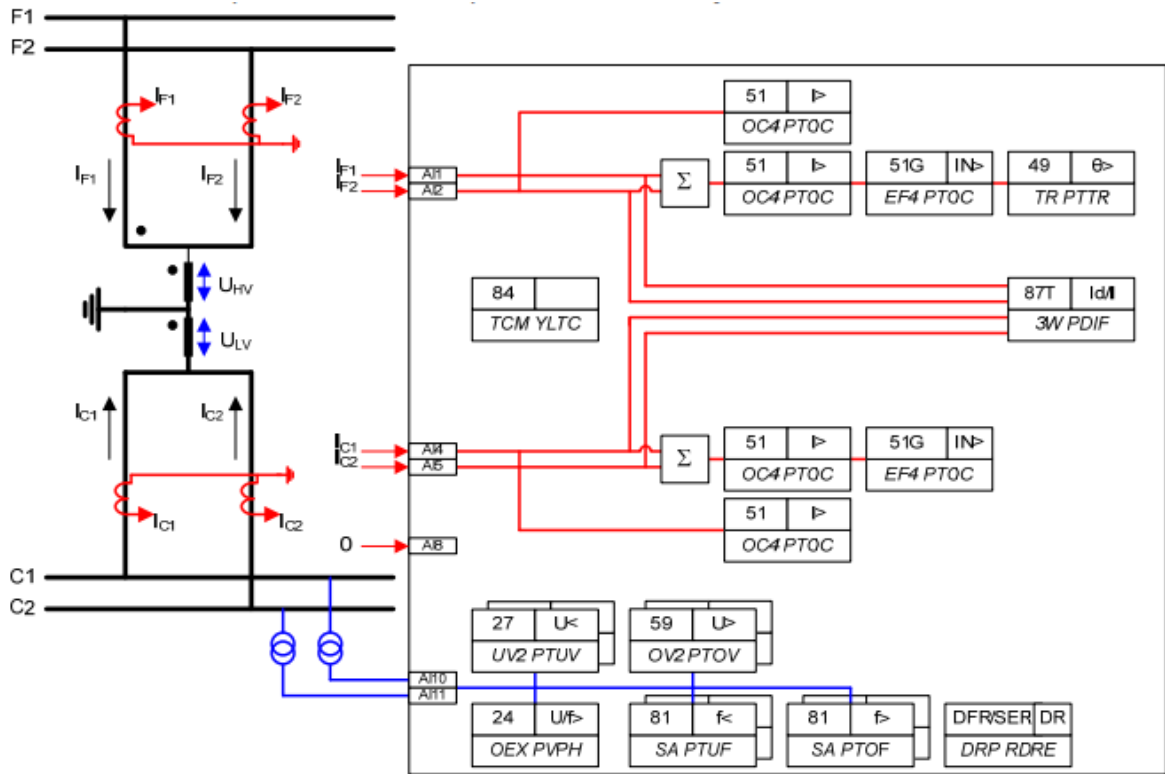
c) AT feeding configuration

รูปที่ 2 รูปแบบการจ่ายไฟมาตรฐานของระบบรถไฟฟ้ากระแสสลับ

2.1.2 การป้องกันและฉนวน (Protection and insulation)

การป้องกันหม้อแปลงแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกัน เช่น รีเลย์ป้องกันกระแสเกินชนิดหน่วงเวลา (51 51G, I> IN>) รีเลย์กระแสผลต่างป้องกันขดลวดหม้อแปลง (87T, Id/I) รีเลย์ป้องกันแรงดันสูงเกิน (59, U>) รีเลย์ป้องกันแรงดันต่ำเกิน (29, U<) รีเลย์ป้องกันความถี่สูงเกิน (81, f>) รีเลย์ป้องกันความถี่ต่ำเกิน (81, f<) และรีเลย์แรงดันต่อความถี่ (24, U/f>) ซึ่งเป็นระบบการป้องกันหม้อแปลงไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้ในทวีปยุโรป การป้องกันสายจ่ายจะใช้รีเลย์กระแสเกินและรีเลย์กระแสผลต่างเป็นหลัก ในขณะที่การป้องกันหม้อแปลงไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับสำหรับรถไฟฟ้าทางไกลสมัยใหม่จะนำการป้องกันระยะทางเข้ามาใช้งาน ดังนั้นจะมีการเพิ่มเติมฟังก์ชันของรีเลย์ป้องกันระยะทางในระบบรีเลย์ป้องกันด้วย สำหรับรูปแบบที่ใช้หม้อแปลงอัตโนมัติขดลวดทางด้านทุติยภูมิจะมีแท่งกลางเพื่อนำมาสร้างเป็นวงจร 2 เฟส จ่ายให้กับสายจ่าย OCL และสายป้อนขั้วลบ (negative feeder) ดังรูปที่ 3

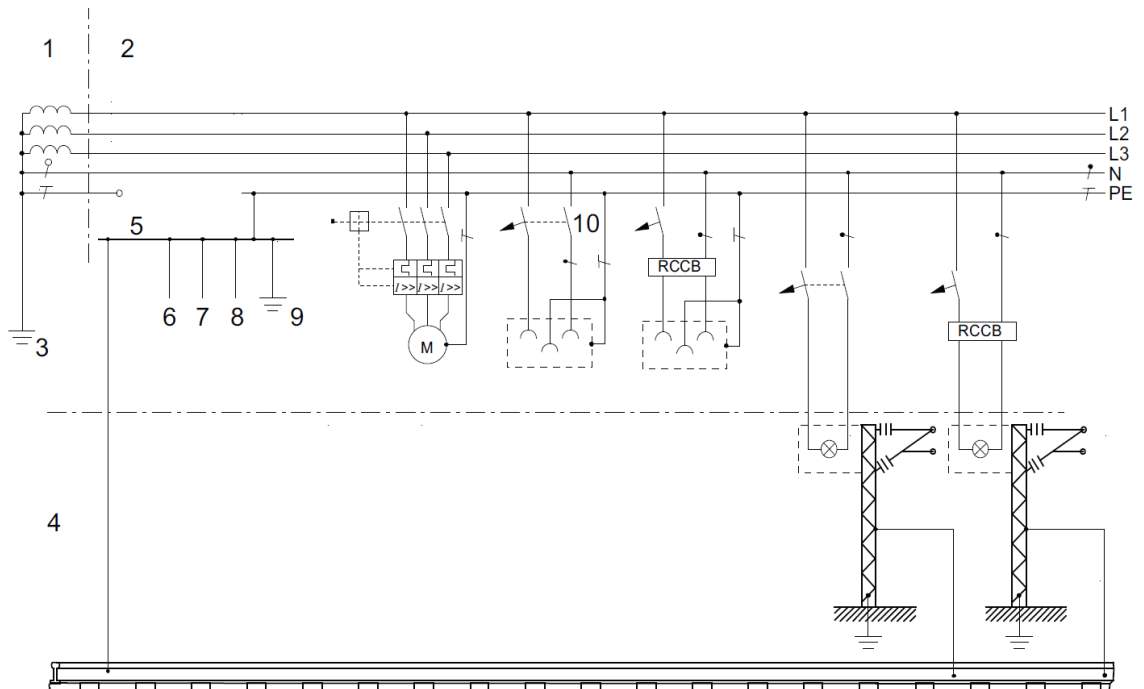
รูปที่ 3 การป้องกันหม้อแปลงอัตโนมัติสำหรับระบบรถไฟฟ้าทางไกล

การป้องกันหม้อแปลงอัตโนมัติมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากหม้อแปลงไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับ เนื่องจากขดลวดของหม้อแปลงต่อเชื่อมกับตัวนำสัมผัสและตัวนำสายจ่ายไฟฟ้าขั้วลบ ดังนั้น การป้องกันด้วยรีเลย์กระแสเกินจะถูกจัดวางไว้ทั้ง 2 ด้านของการเชื่อมต่อตัวนำ นอกจากนี้มีการป้องกันด้วยรีเลย์กระแสผลต่างเพื่อป้องกันขดลวดของหม้อแปลงอัตโนมัติ ส่วนการป้องกันรูปแบบอื่น เช่น แรงดันสูงเกิน แรงดันต่ำเกิน หรือการป้องกันความถี่จะถูกออกแบบไว้ตามปกติ

2.1.3 การต่อลงดิน (Earthing)

กระแสไฟฟ้าในวงจรขับเคลื่อนจะถูกส่งผ่านทางวิ่ง อุปกรณ์ที่มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านหรือมีแรงดันไฟฟ้าจึงต้องได้รับการห่อหุ้มหรือคั่นด้วยวัสดุฉนวน โดยมีการต่อลงดินตามหลักการที่เหมาะสม สำหรับระบบรถไฟฟ้ามอเตอร์ตามมาตรฐาน EN 50122-1: 2011 โดยได้จัดแบ่งรูปแบบการต่อลงดินของอุปกรณ์ในระบบไฟฟ้าที่มีความเกี่ยวข้องกับวงจรกระแสไฟฟ้าขับเคลื่อนย้อนกลับไว้ โดยพิจารณาจากระบบจ่ายไฟฟ้าเสริมเพื่อใช้งานในบริเวณสถานีไฟฟ้าหรือสถานีผู้โดยสาร อาจจะได้รับไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าแรงสูงหรือระบบไฟฟ้าแรงต่ำของการไฟฟ้าท้องถิ่นหรืออาจจะได้รับไฟฟ้าจากระบบจ่ายไฟฟ้าขับเคลื่อน หากอุปกรณ์ไฟฟ้าที่พิจารณาได้รับการออกแบบให้มีความคงทนต่อแรงดันเกินชั่วคราวระดับชั้นที่ 2 (protection class II) ตามมาตรฐาน EN 61140 อุปกรณ์นั้นไม่ต้องต่อเชื่อมกับตัวนำลงดิน อย่างไรก็ตามรูปแบบการต่อเชื่อมมีหลายลักษณะ แบ่งออกได้เป็นระบบ TT (Terre-Terre หรือ earth-earth) และระบบการต่อลงดินแบบ TN (Terre-Neutral) แสดงดังรูปที่ 4 และ 5 ตามลำดับ

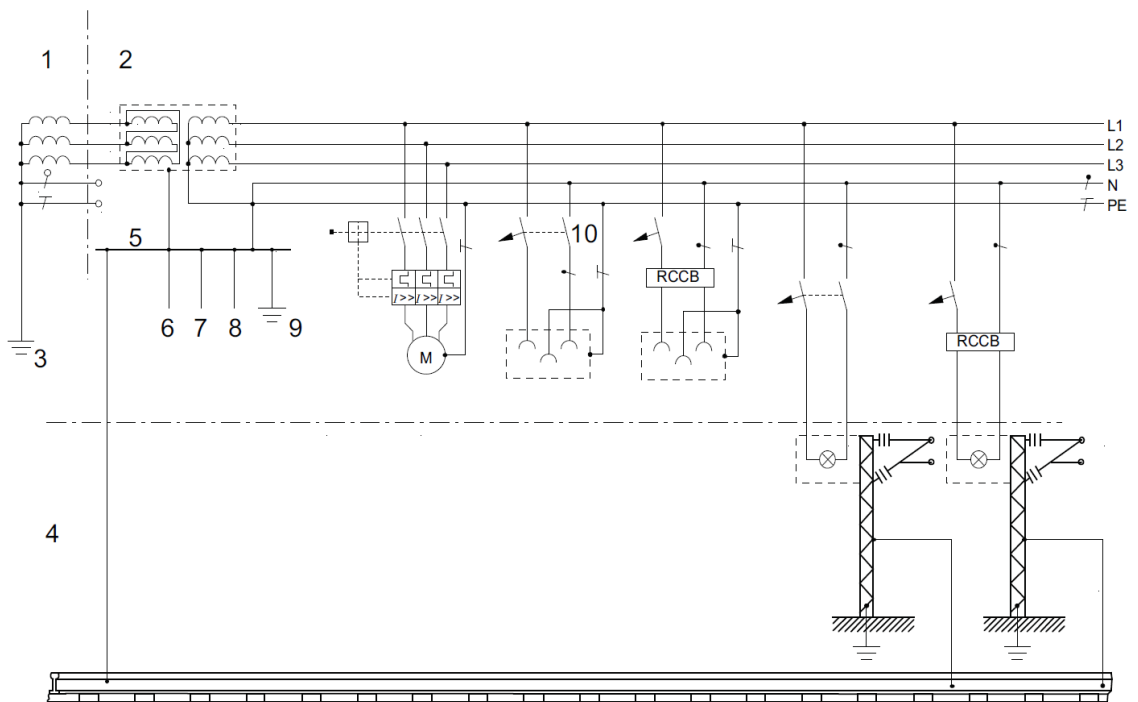
Key

1	electricity supply network	6	water and gas pipes
2	railway network	7	heating
3	public earth	8	lightning protection
4	overhead contact line and current collector zone	9	railway structure earth
5	MEB	10	only required for rail potential > 50 V

รูปที่ 4 การต่อลงดินของระบบ TT ในระบบไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับ

ที่มา: EN 50122-1: 2011

Key

1	electricity supply network	6	water and gas pipes
2	railway network	7	heating
3	public earth	8	lightning protection
4	overhead contact line and current collector zone	9	railway structure earth
5	MEB	10	only required for rail potential > 50 V

รูปที่ 5 การต่อลงดินของระบบ TN ในระบบไฟฟ้าขับเคลื่อนกระแสสลับ

ที่มา: EN 50122-1: 2011

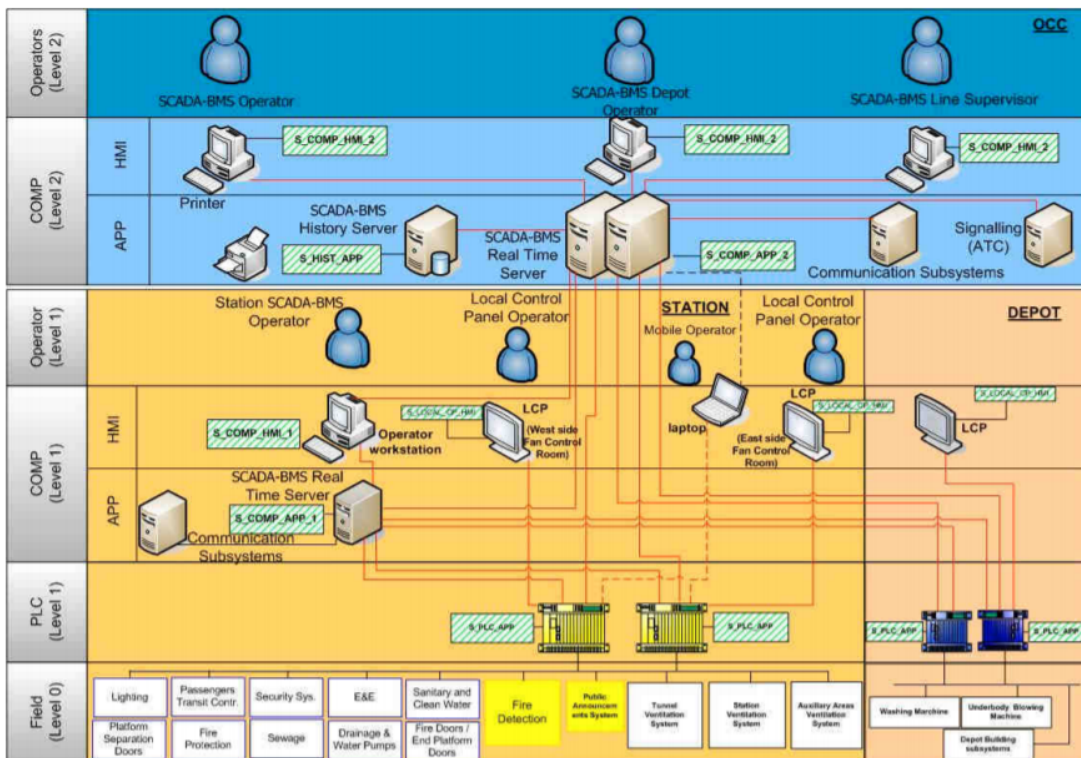
2.1.4 รูปแบบการต่อหม้อแปลง (Transformer arrangement)

การต่อขดลวดของหม้อแปลงกำลังที่สถานีไฟฟ้าขับเคลื่อนมีความสำคัญในการออกแบบระบบไฟฟ้ากำลังสำหรับรถไฟ การใช้งานความถี่กำลังเดียวกันกับความถี่กริดสาธารณะทำให้เกิดความไม่สมดุลของแรงดันและกระแสไฟฟ้าที่ด้านแรงดันสูงในระบบส่งจ่ายกำลังไฟฟ้า การพิจารณาถึงปัญหาเหล่านี้จะทำให้การทำงานของระบบจ่ายไฟฟ้าให้กับรถไฟร่วมกับระบบกริดสาธารณะมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การต่อขดลวดของหม้อแปลงกำลังมีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น การต่อขดลวดแบบหนึ่งเฟส (single-phase connection) การต่อขดลวดแบบวี (V connection) การต่อขดลวดแบบสกอตต์ (Scott connection) การต่อขดลวดแบบเลอบลองก์ (Le Blanc connection) และการต่อขดลวดหม้อแปลงแบบไขว้ (cross-connected transformer)

2.1.5 ระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกล (Supervisory control and data acquisition; SCADA)

SCADA เป็นประเภทหนึ่งของระบบการควบคุมอุตสาหกรรม (Industrial Control System or ICS) ที่มีการควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่เฝ้าดูและควบคุมกระบวนการทางอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในโลกทางกายภาพ ส่วนประกอบหลักของระบบ SCADA สำหรับระบบราง คือ หน่วยควบคุมระยะไกล (Remote Terminal Unit: RTU) เป็นส่วนที่ตั้งอยู่ที่สถานีต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลหรือรับคำสั่งต่าง ๆ รวมทั้งรับคำสั่งเพื่อให้อุปกรณ์ทำงานได้จากศูนย์ควบคุมส่วนกลาง (Operation Control Center: OCC) ระบบสื่อสาร (Communication System) ทำหน้าที่รับส่งข้อมูลต่าง ๆ และสถานีหลัก (Master Station) โดยทั่วไปจะอยู่ที่ OCC สามารถสั่งงานและดูค่าต่าง ๆ ของ RTU ทุกตัวที่ส่งค่ามายังที่นี้ได้ อีกทั้งสามารถควบคุมได้เรียกว่า interlocking station ตามความเหมาะสมหากเกิดกรณีฉุกเฉินที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นี้ได้ ตัวอย่างระบบ SCADA ที่ใช้ในระบบรถไฟฟ้แสดงดังรูปที่ 6

รูปที่ 6 SCADA-BMS logical architecture

ที่มา: http://www.ascgroup.it/wp-content/uploads/2015/10/ASCGroup_SCADA-BMS_TD_EN_V6.pdf

2.1.6 คุณภาพไฟฟ้า (Power quality)

ระบบจ่ายไฟสำหรับรถไฟสายประธานเป็นระบบไฟฟ้าเฟสเดียวที่มีแรงดันพิกัดมาตรฐาน 25 kV 50 Hz ทำให้สถานีจ่ายไฟนี้มีความไม่สมดุลของกำลังไฟฟ้าสูง รวมถึงปัญหาด้านคุณภาพกำลังไฟฟ้า เพื่อให้ระบบไฟฟ้าของการไฟฟ้ามีความสมดุลในการจ่ายไฟ สถานีไฟฟ้าที่จ่ายให้รางไฟฟ้าจะรับไฟจากโครงข่ายระบบไฟฟ้าท้องถิ่นแบบสลับคู่เฟส การต่อหม้อแปลงที่สถานีจ่ายไฟมีความสำคัญมากต่อความไม่สมดุลของระบบไฟฟ้า การไฟฟ้าท้องถิ่นจะมีข้อกำหนดการเชื่อมต่อนับระบบไฟฟ้าของการขนส่งระบบราง ซึ่งจะกำหนดให้ผู้อยู่เชื่อมต่อต้องออกแบบระบบควบคุมการจ่ายไฟจากการเชื่อมต่อเข้ากับโครงข่ายไฟฟ้า ณ จุดเชื่อมต่อ ไม่ให้เกิดขีดจำกัดด้านคุณภาพไฟฟ้า

2.2 การพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีด้านระบบไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าที่ใช้ขับเคลื่อนขบวนรถไฟมีอยู่สองระบบคือ ระบบกระแสตรง (Direct Current, DC) และระบบกระแสสลับ (Alternating Current, AC) ส่วนระบบการป้อนกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ขับเคลื่อนรถไฟฟ้ามีสองระบบคือ ระบบจ่ายไฟฟ้ารางที่สาม ซึ่งเรียกว่า Third Rail System และระบบจ่ายไฟฟ้าเหนือหัว ซึ่งเรียกว่า Overhead Catenary System

ระบบจ่ายไฟฟ้ารางที่สามมีข้อดีในเรื่องของผลกระทบต่อด้านมลพิษทางสายตาเพราะไม่มีโครงสร้างของระบบป้อนกระแสไฟฟ้า รกรังอยู่เหนือรางรถไฟ แต่มีข้อจำกัดในการใช้งานและด้านความปลอดภัย ระบบนี้จึงมักใช้กับรถไฟใต้ดินหรือระบบขนส่งมวลชนที่อยู่ในเมืองซึ่งไม่มีคนและสัตว์เลี้ยงเดินบนทางรถไฟ เพราะอาจได้รับอันตรายจากกระแสไฟฟ้าได้ -ขณะที่ระบบจ่ายไฟฟ้าเหนือหัวจะมีโครงสร้างของระบบสายส่งอยู่เหนือรางที่ไม่น่าดู มักใช้กับการเดินรถไฟทางไกล ขบวนรถวิ่งเร็วซึ่งต้องการติดตั้งระบบเดินรถไฟฟ้ายกระดับสูง ไม่สามารถใช้ระบบรางที่สามได้

ระบบจ่ายไฟฟ้ารางที่สามจะนิยมใช้ไฟฟ้ากระแสตรงแรงดันไม่เกิน 750 V ส่วนระบบจ่ายไฟฟ้าเหนือหัว จะใช้กับไฟฟ้ากระแสตรงที่มีแรงดันสูงกว่าและไฟฟ้ากระแสสลับ การจ่ายไฟฟ้าสองระบบที่เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพทางเทคนิค มีความสอดคล้องเชิงพาณิชย์ และใช้อยู่ในประเทศไทย คือ

- (1) ระบบจ่ายไฟฟ้ารางที่สาม ไฟฟ้ากระแสตรง DC ขนาด 750 V
- (2) ระบบจ่ายไฟฟ้าเหนือหัว ไฟฟ้ากระแสสลับ AC ขนาด 25 kV ที่ 50 Hz

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบระบบจ่ายไฟฟ้า

ปัจจัย	โครงสร้างระบบจ่ายไฟฟ้า	
	รางที่สาม ไฟฟ้ากระแสตรง DC ขนาด 750 V	เหนือหัว ไฟฟ้ากระแสสลับ AC ขนาด 25 kV ที่ 50 Hz
ความน่าเชื่อถือของระบบ (Reliability)	สูง	สูง
การซ่อมบำรุงรักษา (Maintenance)	ต่ำกว่า	สูงกว่า
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	ขึ้นกับรูปแบบการใช้งาน	ขึ้นกับรูปแบบการใช้งาน
- ไฟฟ้า - ความจุผู้โดยสาร		
ความปลอดภัย (Safety)	ต่ำกว่า	สูงกว่า
- การรบกวนแม่เหล็กไฟฟ้า - แรงดันสัมผัส - กระแสจรจัด - การป้องกันฟ้าผ่า		
ต้นทุนตลอดอายุ (Life Cycle Cost)	ต่ำกว่า	สูงกว่า
- การติดตั้ง - การบำรุงรักษา		

2.3 มาตรฐาน กฎหมาย และ ระเบียบด้านระบบไฟฟ้า

มาตรฐาน หรือ standards โดยทั่วไปหมายถึงข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในประเด็นความสนใจร่วมกัน มาตรฐานที่ใช้ในสหภาพยุโรป European หรือ EU จะอ้างอิง EN standards ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นโดยองค์กรด้านมาตรฐานของสหภาพ (European standards organizations) ขณะที่มาตรฐานนานาชาติต่าง ๆ ภายใต้ EN และ ISO ถูกแบ่งตามภาคส่วนของ ภาคอุตสาหกรรมและการใช้งาน

มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลักทางด้านระบบไฟฟ้าทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ระบบการจ่ายไฟฟ้า การป้องกัน และฉนวน การต่อลงดิน รูปแบบการต่อหม้อแปลง ระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกล คุณภาพไฟฟ้า สามารถนำมาสรุป เปรียบเทียบมาตรฐานที่แต่ละประเทศใช้ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และ/หรือกฎหมาย ด้านระบบไฟฟ้า

หัวข้อ	มาตรฐาน							ประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย)
	สหภาพยุโรป	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ญี่ปุ่น	จีน	ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	ไทย	
ระบบการจ่ายไฟฟ้า	EN 50163 EN 50388 EN 50367	EN 50163 EN 50388	BS EN 50163 BS EN 50388 BS EN 50367	JIS E2201	GB/T 1402 GB/T 28027	AS7530	ข้อกำหนดการเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าของการขนส่งระบบรางของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	EN 50163 EN 50388 EN 50367
การป้องกันและฉนวน	EN 50124-1 EN 50124-2 EN 50633	EN 50122-1 EN 50124-1	BS EN 50124-1 BS EN 50124-2 BS EN 50633	NA	GB/T 32350.1 GB/T 32350.2 GB/T 32580.301 GB/T 32580.302 GB/T 32580.303 GB/T 32586 GB/T 28026.1 GB/T 28026.3	AS7530 AS7708	EIT Standard 2001-56	EN 50124-1 EN 50124-2 EN 50633

หัวข้อ	มาตรฐาน							
	สหภาพยุโรป	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ญี่ปุ่น	จีน	ออสเตรเลีย/ นิวซีแลนด์	ไทย	ประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย)
การต่อลงดิน	EN 50522 EN 50122-1 EN 50122-3	IEEE Std 80	BS EN 50522 BS EN 50122-1 BS EN 50122-3	JIS E3601	GB/T 28026.1 GB/T 28026.3	AS7708	EIT Standard 2001-56	EN 50522 EN 50122-1 EN 50122-3
รูปแบบการต่อหม้อแปลง	EN 50329 EN 60076	NA	BS EN 50329 BS EN 60076	NA	GB 1094	NA	NA	EN 50329 EN 60076
ระบบเฟิร์มแวร์และการควบคุมระยะไกล	EN 50155 EN 60870	NA	BS EN 50155 BS EN 60870	NA	GB/T 21413.1 GB/T 18657	NA	NA	NA
คุณภาพไฟฟ้า	EN 50121-2 EN 50121-5	IEEE Std 519 IEEE Std 1159	BS EN 50121-2 BS EN 50121-5	NA	GB/T 24338.2 GB/T 24338.6	AS7722	PRC-PQG-01/2011 และข้อกำหนดการเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าของการขนส่งระบบรางของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	NA

ปัจจุบันโครงการรถไฟฟ้าสายประธานในประเทศไทยที่กำลังดำเนินการอยู่ก็พิจารณาตามมาตรฐานที่มีในประเทศเป็นหลักก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณาตามมาตรฐานสากล (EN/IEC Standard) เป็นลำดับถัดไป ซึ่งครอบคลุมทุกมาตรฐานที่กล่าวในตารางที่ 3 เนื่องจากมาตรฐานสากลนี้เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก อีกทั้งมาตรฐานที่มีในประเทศส่วนใหญ่สอดคล้องตามมาตรฐาน EN/IEC มาตรฐานที่ออกโดยการไฟฟ้าฯ ก็พัฒนาหรืออ้างอิงมาจากมาตรฐาน EN/IEC ดังนั้นการจัดทำมาตรฐานด้านระบบไฟฟ้าสำหรับโครงข่ายรถไฟฟ้าสายประธานของประเทศไทยควรนำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องที่มีใช้ในประเทศมาพิจารณาก่อนแล้วเพิ่มเติมมาตรฐานสากล EN/IEC เข้าไปเพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็นและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2.4 ร่างมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อเสนอแนะด้านระบบไฟฟ้า

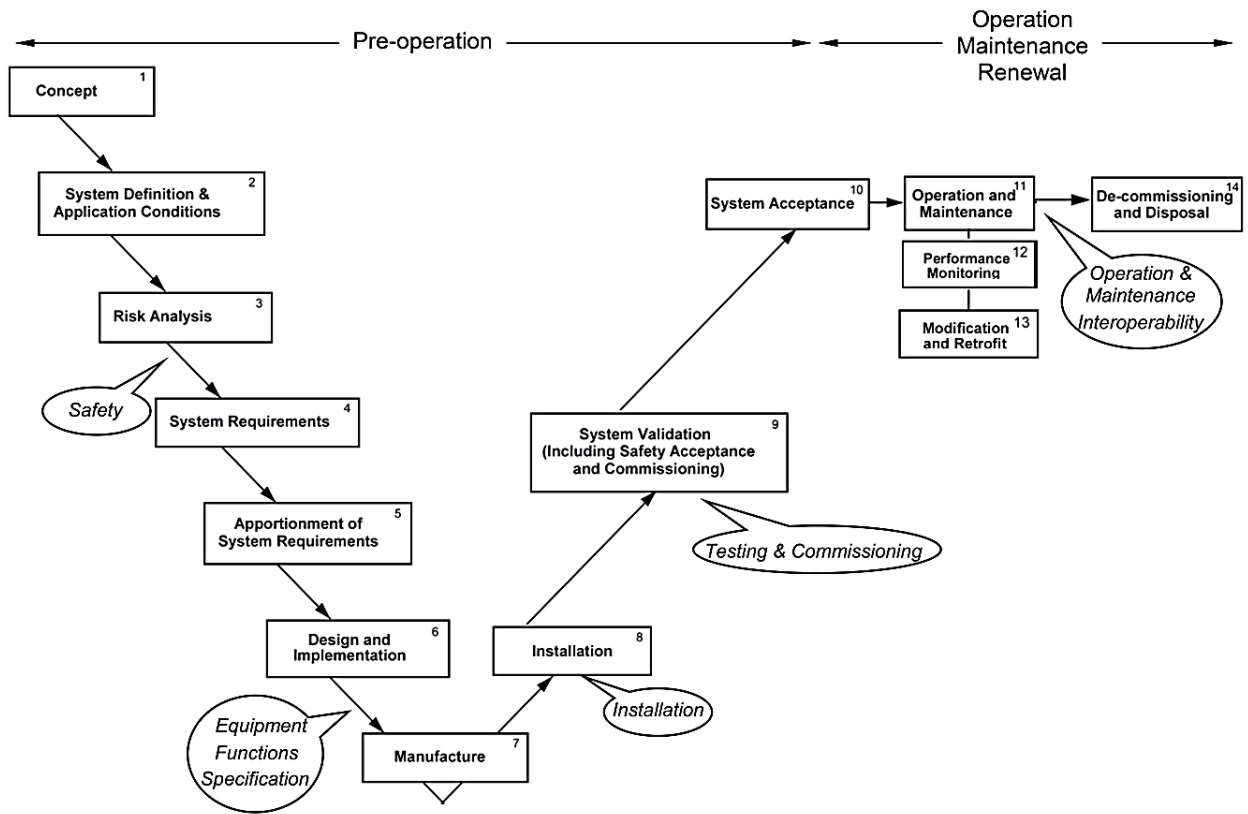
การกำหนดมาตรฐานกลางจะช่วยแก้ปัญหาด้านการพัฒนาระบบการขนส่งทางรางของประเทศดังกล่าวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนให้หน่วยงานที่กำกับดูแลและควบคุมการขนส่งทางรางสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย รวมถึงการต่อยอดให้เกิดการพัฒนาการขนส่งทางรางในรูปแบบการทำงานร่วมกันได้ในโครงข่าย หรือ Interoperability อันจะส่งผลดีต่อการจัดการเดินรถไฟที่มีคุณภาพที่สามารถสะท้อนถึงความคุ้มค่าในการลงทุนของภาครัฐ โดยกิจกรรมหลักที่มีผลกระทบต่อพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วย

- (ก) ออกแบบการติดตั้ง (Installation)
- (ข) การเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม (Equipment)
- (ค) ความสามารถในการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งาน (Functions)
- (ง) การพิจารณาคุณสมบัติ (General Specification)
- (จ) การประเมินด้านความปลอดภัย (Safety)
- (ฉ) การเดินรถและการบำรุงรักษา (Operation and Maintenance)
- (ช) การทดสอบเพื่อส่งมอบงาน (Testing and Commissioning)
- (ซ) แนวทางการวางแผนการทำงานร่วมกันได้ (Interoperability) ระหว่างโครงข่ายรถไฟฟ้าในภูมิภาค

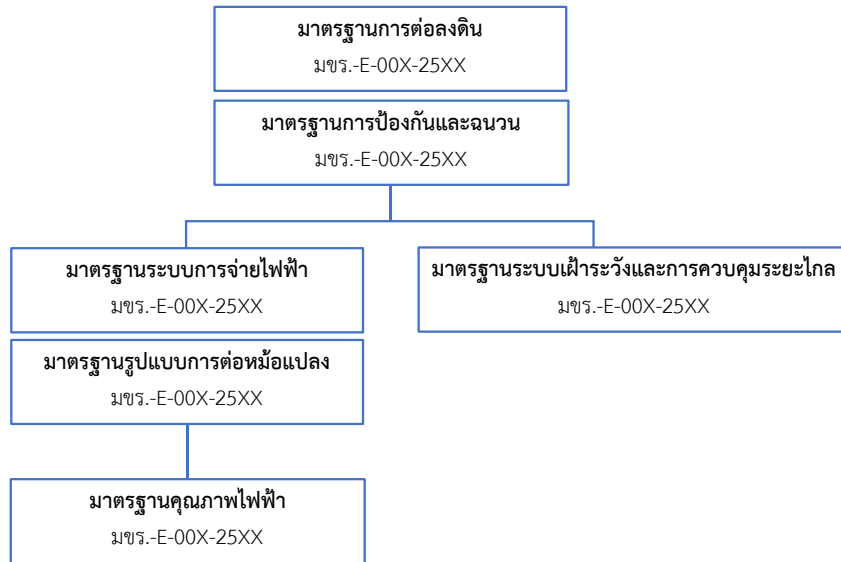
เมื่อสะท้อนความสำคัญของหัวข้อหลักข้างต้นกับขั้นตอนการดำเนินการติดตั้งระบบรถไฟฟ้า (Pre-operation phase) และหลังการเปิดให้บริการเดินรถ (Revenue service phase) ตามวงจรตัววี หรือ V-cycle ตามมาตรฐาน EN 50126 ดังรูปที่ 7 จะเห็นว่าประเด็นสำคัญได้ถูกพิจารณาสอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว

ขอบเขตการร่างมาตรฐานที่เกี่ยวข้องของระบบไฟฟ้ากำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับองค์ประกอบสำคัญและกิจกรรมหลักแบ่งออกเป็น 6 เล่ม ได้แก่ มาตรฐานระบบการจ่ายไฟฟ้า มาตรฐานการป้องกันและฉนวน มาตรฐานการต่อลงดิน มาตรฐานรูปแบบการต่อหม้อแปลง มาตรฐานระบบเฟ้าระวางและการควบคุมระยะไกล และมาตรฐานคุณภาพไฟฟ้า โดยทุกมาตรฐานจะพิจารณาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้ง อุปกรณ์ การทำงาน คุณสมบัติความปลอดภัย การปฏิบัติและการบำรุงรักษา การทดสอบเพื่อส่งมอบงาน และการทำงานร่วมกันได้ รูปที่ 8 แสดงแผนภาพการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของมาตรฐานระบบไฟฟ้าแต่ละเล่ม

รูปที่ 7 V-cycle ตามมาตรฐาน EN 50126 และหัวข้อหลักที่ศึกษา

รูปที่ 8 แผนภาพการเชื่อมโยงมาตรฐานระบบไฟฟ้าของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน

บทที่ 3

ระบบอาณัติสัญญาณของระบบขนส่งทางรางบนโครงข่ายสายประธาน

3.1 หลักการ วิศวกรรมการของระบบอาณัติสัญญาณ

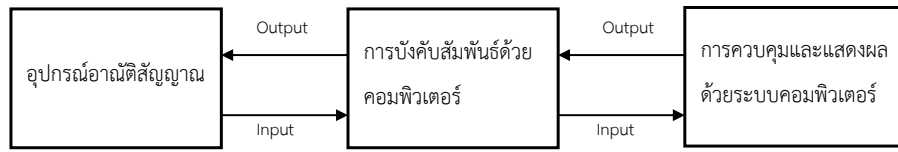
ระบบอาณัติสัญญาณรถไฟ เป็นระบบกลไก สัญญาณไฟ และระบบคอมพิวเตอร์ที่จะทำหน้าที่ในการควบคุมการเคลื่อนที่ของขบวนรถไฟบนเส้นทาง ระบบจะมีรูปแบบการแจ้งให้พนักงานขับรถไฟทราบสถานะเส้นทางข้างหน้า สำหรับการตัดสินใจที่จะหยุดรถชะลอความเร็ว หรือบังคับทิศทาง ด้วยรูปแบบของสัญญาณไฟแบบต่าง ๆ ตามข้อกำหนดรูปแบบการให้สัญญาณ เพื่อให้สามารถเดินรถไปได้อย่างปลอดภัย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ระบบอาณัติสัญญาณจะทำหน้าที่ในการควบคุมให้การเดินขบวนเป็นไปตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ในตารางการเดินรถ โดยจะมีการควบคุมและกำหนดทิศทางเคลื่อนที่ ระยะเวลาในการเคลื่อนขบวนจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง รวมไปถึงการสับหลักขบวนรถแต่ละขบวนที่บริเวณสถานีรถไฟหรือย่านสับหลัก ซึ่งจะออกแบบให้มีทำงานสัมพันธ์กันในทุก ๆ ส่วนที่ประกอบไปด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่คอยสนับสนุนการเดินรถไฟอย่างปลอดภัย

3.1.1 การบังคับสัมพันธ์ (Interlocking)

การควบคุมระบบอาณัติสัญญาณโดยการใช้ระบบบังคับสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสัญญาณประแจกลชนิดมีกลไกสัมพันธ์กันทางไฟฟ้า (Relay Interlocking : RI) ระบบบังคับสัมพันธ์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Based Interlocking system : CBI) และ ระบบบังคับสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เป็นตัวควบคุม (Electronic Interlocking : EI)

ระบบสัญญาณประแจกลชนิดมีกลไกสัมพันธ์กันทางไฟฟ้า (Relay Interlocking : RI) เป็นการเชื่อมต่อที่เกิดจากไฟฟ้าล้วน ๆ (บางครั้งเรียกว่า "all-electric") ประกอบด้วยวงจรที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยรีเลย์ในการจัดเรียงลอจิกรีเลย์ที่ตรวจสอบสถานะหรือตำแหน่งของอุปกรณ์สัญญาณแต่ละตัว ในขณะที่เครื่องใช้ไฟฟ้ากำลังทำงานการเปลี่ยนตำแหน่งจะเปิดวงจรบางอย่างที่ล๊อคเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่น ๆ ที่อาจขัดแย้งกับตำแหน่งใหม่ ในทำนองเดียวกันวงจรอื่น ๆ จะถูกปิดเมื่อเครื่องใช้ที่พวกเขาควบคุมปลอดภัยในการทำงาน

ระบบบังคับสัมพันธ์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Based Interlocking system : CBI) ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทดแทนระบบ RI โดยระบบ CBI จะนำไปโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มาออกแบบการเขียนตารางการควบคุมตามเงื่อนไขของการเดินขบวนรถที่ได้จากการวางอุปกรณ์ในระบบอาณัติสัญญาณดังแสดงในรูปที่ 9 **อุปกรณ์อาณัติสัญญาณ** เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่บนเส้นทางรถไฟ มีหน้าที่กำหนดทิศทางในการเดินขบวนรถโดยรับคำสั่งทั้งหมดจากอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ มาตรวจสอบสถานะการแสดงผลสัญญาณแล้วส่งผลที่ได้รับไปยังส่วน**บังคับสัมพันธ์ด้วยคอมพิวเตอร์** ซึ่งจะทำหน้าที่คำนวณและประมวลผลการแสดงผลสถานะการบังคับสัมพันธ์ของระบบอาณัติสัญญาณระหว่างระบบสัญญาณกับประแจกลโดยมีระบบวงจรไฟตอนเป็นอุปกรณ์ตรวจสอบสภาพเส้นทางและสิ่งกีดขวางและมีส่วน**ควบคุมและแสดงผลด้วยคอมพิวเตอร์**เป็นส่วนแสดงผลการทำงานของระบบอาณัติสัญญาณทั้งหมดทางจอมอนิเตอร์ของคอมพิวเตอร์

รูปที่ 9 โครงสร้างของระบบ CBI

ที่มา : <http://www.thaiscience.info/Journals/Article/NRCT/10440367.pdf>

ระบบบังคับสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เป็นตัวควบคุม (Electronic Interlocking : EI) เป็นระบบที่เชื่อมต่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ HIMA Himax PLC ตามระบบควบคุมที่มีความปลอดภัยสูงสุด (SIL4) ตามมาตรฐานรถไฟยุโรป CENNELEC ระบบ EI เป็นระบบ modular และปรับขนาดได้ ซึ่งครอบคลุมอุปกรณ์ทุกประเภท ตั้งแต่ สถานีติดตาม การกำหนดค่า และการจัดเตรียมการส่งสัญญาณตั้งแต่แบบง่ายไปจนถึงแบบซับซ้อน

3.1.2 ประแจ (Point Machine)

ประแจกลเป็นอุปกรณ์สำคัญในการกำหนดเส้นทางวิ่งของรถไฟ โดยจะทำหน้าที่ในการขยับเปลี่ยนประแจทางหลักเพื่อบังคับให้ล้อรถไฟเคลื่อนที่ไปตามแนวทางประธานหรือทางหลัก พร้อมทั้งถือคตำแหน่งรางลื่นและส่งสัญญาณทิศทางประแจกลับไปยังต้นทางคำสั่งเพื่อยืนยันความถูกต้องของทิศทางวิ่งรถไฟ ชนิดของประแจกลสำหรับประแจทางหลักที่นิยมใช้ในปัจจุบันมี 3 ประเภท ได้แก่ ประแจกลไฟฟ้าชนิดไฟฟ้ากระแสสลับ (Electro – Mechanical: AC) ประแจกลไฟฟ้าชนิดไฟฟ้ากระแสตรง (Electro – Mechanical :DC) และประแจกลไฮดรอลิกส์ขับเคลื่อนด้วยแรงดันน้ำมัน (Electro – Hydraulic)

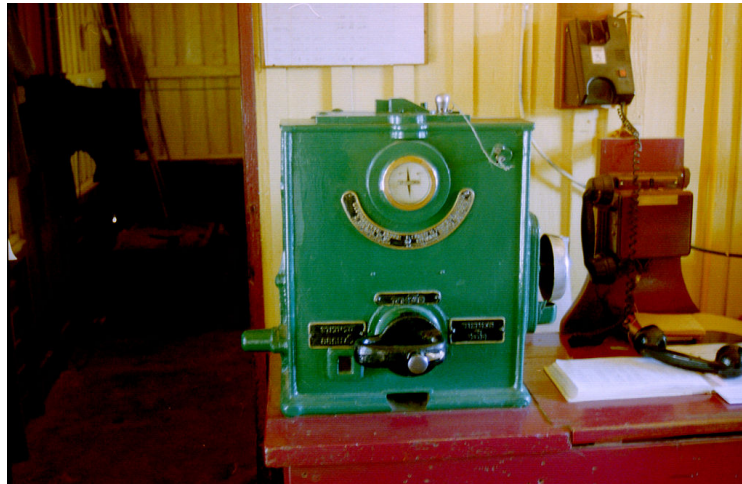

รูปที่ 10 ประแจกล (Point Machine)

3.1.3 ระบบเครื่องทางสะดวก (Token Signalling)

เป็นวัตถุอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นลูกกลม เทริญ ตั๋ว หรืออาณัติสัญญาณอย่างอื่น ซึ่งพนักงานสัญญาณต้องมอบหรือแสดงให้แก่พนักงานรถจักร ก่อนที่จะนำขบวนรถเข้าสู่ทางช่วงระหว่างสถานีสองสถานี ตามที่ตราขึ้นไว้ได้ระบุไว้ในกรณีที่ยากที่สุด พนักงานสัญญาณจะโทรศัพท์หรือโทรเลขสอบถามสถานีข้างเคียงว่าทางที่ขบวนรถจะไปนั้นมีขบวนรถกีดขวางหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ได้ชื่อว่าทางสะดวก และสามารถออกตัวทางสะดวกแก่พนักงานขับรถได้ ตราทางสะดวกปัจจุบันมี 2 แบบ คือแบบลูกตราแบน และแบบลูกตรากลม เครื่องตราทางสะดวกเป็นตู้เหล็กขนาดใหญ่มีสี่เหลี่ยม ในแต่ละสถานีจะมีอยู่ 2 เครื่อง ใช้ติดต่อกับสถานีก่อนหน้าและสถานีถัดไป โดยการสื่อสารและกลไกต่าง ๆ เกิดจากระบบไฟฟ้าที่ไหลผ่านสายทองแดง

รูปที่ 11 เครื่องตราทางสะดวก

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/>

3.1.4 เครื่องกั้นถนนเสมอรระดับ (level crossing barrier)

เครื่องกั้นถนนเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้กับทางรถไฟผ่านถนนเสมอรระดับ แบ่งออกเป็นสองประเภท ดังนี้

- 1) เครื่องกั้นถนนชนิดมีพนักงานกั้นถนน เครื่องกั้นถนนชนิดนี้เมื่ออยู่ในท่าห้ามการจราจรทางถนนที่คานหรือแผงที่มองเห็นได้จากถนนทั้ง 2 ด้าน ทาสีแดงและสีขาวสลับกัน (หรือสีอื่นที่ เจ้าพนักงานจราจรกำหนด) ในเวลากลางคืนมีโคมไฟสีแดงติดอยู่ เครื่องกั้นถนนชนิดนี้อาจจะมีหรือไม่มีสัญญาณไฟวาบสีแดงทางด้านถนน และสัญญาณผ่านถนนเสมอรระดับทาง
- 2) เครื่องกั้นถนนชนิดไม่มีพนักงานกั้นถนน เครื่องกั้นถนนชนิดนี้ เมื่ออยู่ในท่าห้ามการจราจรทางถนน ที่บนเสาทางด้านซ้ายของถนนทั้ง 2 ด้าน มีสัญญาณไฟวาบสีแดงทั้งทางด้านหน้าและด้านหลังมีเสียงสัญญาณดังเป็นจังหวะด้านทางรถไฟมีสัญญาณผ่านถนนเสมอรระดับทาง ทั้ง 2 ด้าน ถ้าเป็นชนิดมีคานปิดครึ่งถนนอยู่ด้วยบนถนนที่มองเห็นได้จากถนนทั้ง 2 ด้านทาสีแดงและสีขาวสลับกัน ในเวลากลางคืนมีโคมไฟสีแดงติดอยู่

เครื่องกั้นถนนที่ใช้ในประเทศไทยมีทั้งแบบคานปิดเต็มถนน คานปิดครึ่งถนน สายลวดคนหมุน หรือแผงเซ็น ทั้งนี้ อาจจัดให้มีสัญญาณผ่านถนนเสมอรระดับทาง หรือพนักงานคอยให้สัญญาณอนุญาต

3.1.5 การตรวจสอบตำแหน่งขบวนรถไฟ (Train Tracking System)

การตรวจสอบตำแหน่งขบวนรถไฟเพื่อให้ทราบถึงตำแหน่งปัจจุบันของรถไฟเมื่อมีการติดตามโดยผู้ใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบตำแหน่งขบวนรถไฟที่ได้รับการยอมรับ ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมีทางเลือกหลายทางเช่น ระบบติดตามและตรวจสอบด้วยคลื่นวิทยุ (Radio Frequency Identification: RFID) ระบบติดตามและตรวจสอบด้วยกล้องวงจรปิด (Closed Circuit Television: CCTV) และระบบติดตามและตรวจสอบด้วยระบบระบุตำแหน่งด้วยดาวเทียม (Global Positioning System: GPS)

3.1.6 ระบบควบคุมการเดินรถ (train control system)

การควบคุมการเดินรถแต่ละประเทศจะใช้ระบบควบคุมที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะควบคุมให้รถไฟมีการเดินรถที่ปลอดภัย เทคโนโลยีปัจจุบันมักใช้ระบบอาณัติสัญญาณแบบ Communication Based Train control System (CBTC) ซึ่งนำเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารแบบไร้สายมาประยุกต์ใช้กับระบบการเดินรถ เพื่อประสิทธิภาพทางด้านการควบคุม ติดตาม และการจัดการที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ โดยใช้ hardware และ software ที่ออกแบบแตกต่างกันในรายละเอียดสำหรับแต่ละภูมิภาค เช่น ระบบควบคุมรถไฟสหภาพยุโรป (European Train Control System: ETCS) ระบบควบคุมรถไฟจีน (Chinese Train Control System: CTCS) ระบบควบคุมรถไฟญี่ปุ่น (East Japan Train Control system: EJTC) และระบบควบคุมรถไฟอินโดนีเซีย (INDONESIAN TRAIN CONTROL SYSTEM: ITCS) เป็นต้น

3.1.7 การควบคุมระบบอาณัติสัญญาณจากส่วนกลาง (Centralized Traffic Control)

เป็นรูปแบบของการสื่อสารในระบบสัญญาณของรถไฟรวมการตัดสินใจการกำหนดเส้นทางรถไฟที่ได้รับการดำเนินการจากผู้ควบคุมฝั่งการเดินรถไฟหรือพนักงานขับรถไฟ ประกอบด้วยห้องควบคุมสัญญาณรถไฟจากส่วนกลางที่ควบคุมระบบ การให้ทางสะดวก และการจัดการจราจรของรถไฟในส่วนของระบบรางที่อยู่ในพื้นที่ควบคุมของ CTC หนึ่งในจุดเด่นของ CTC คือมีภาพกราฟิกของทางรถไฟแสดงบนแผงควบคุม บนแผงนี้ผู้ควบคุมการเดินรถสามารถติดตามขบวนรถไฟที่เข้ามาในพื้นที่ ๆ ควบคุมในการส่งทางรถไฟขนาดใหญ่อาจจะมีห้องควบคุมสัญญาณหลายห้องและแต่ละห้องควบคุมจะควบคุมในพื้นที่รับผิดชอบเท่านั้น ห้องควบคุมสัญญาณเหล่านี้มักจะตั้งอยู่ใกล้ย่านขนส่งใหญ่หรือสถานี และคุณภาพการดำเนินงานของห้องควบคุมสัญญาณสามารถนำมาเปรียบเทียบกับห้องควบคุมการจราจรทางอากาศ

3.1.8 คลื่นความถี่ (Frequency)

ความสำคัญในการเดินรถไฟนั้นคือ ความสามารถในการควบคุมตัวรถให้ทำงานอย่างแม่นยำและปลอดภัย โดยมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้กำลังไฟฟ้าระดับสูงจำนวนมากในการทำงานร่วมกัน ซึ่งอุปกรณ์บางประเภททำงานโดยอาศัยหลักการส่งสัญญาณ หรือคลื่นความถี่เพื่อการสื่อสาร เช่น อุปกรณ์ระบบ ETCS GSM-R และ SCADA เป็นต้น อุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะรับและส่งสัญญาณทางแม่เหล็กและไฟฟ้าที่ความถี่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องผ่านทางตัวกลางที่เป็นบรรยากาศหรือสายเคเบิล สิ่งที่จะพึงระวังคือการรบกวนการทำงานระหว่างอุปกรณ์ในบริเวณใกล้เคียงกัน หรือจากสัญญาณรบกวนที่เกิดจากแหล่งกำเนิดภายนอก เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ หรือความเข้ากันได้ทางแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Compatibility) ของอุปกรณ์ทางไฟฟ้าทั้งหมดในสภาพแวดล้อมของระบบรถไฟ

3.1.9 ระบบห้ามล้ออัตโนมัติ (Automatic Train Protection System)

เป็นระบบที่คอยควบคุมไม่ให้รถไฟใช้ความเร็วเกินกำหนด ควบคุมความเร็วรถไฟอยู่ในพิสัยที่สัมพันธ์กับระยะห่างระหว่างรถไฟข้างหน้า หากเกิดเหตุผิดปกติ ระบบ ATP จะสั่งการห้ามล้ออัตโนมัติ นอกจากนี้ยังควบคุมการเคลื่อนตัวของรถไฟจากสถานีรถไฟ โดยหากประตูลูกไฟฟ้าและประตูกันชนขาลายังปิดไม่เรียบร้อย ระบบ ATP จะไม่อนุญาตให้รถไฟเคลื่อนตัวออกจากสถานี ต่างจากระบบ ATO ตรงที่มีความอิสระต่างกัน กรณีที่ระบบ ATO ชัดข้อง ต้องใช้คนควบคุมการเดินรถ ระบบ ATP จะยังคงควบคุมการเดินรถต่อไป

3.2 การพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีด้านระบบอาณัติสัญญาณ

3.2.1 การเปรียบเทียบเครื่องนับเพลลาและวงจรไฟตอน

เครื่องนับเพลลาและวงจรไฟตอนเป็นอุปกรณ์ตรวจจับการครองทางของขบวนรถไฟในแต่ละช่วงไฟตอน เพื่อส่งสัญญาณการครองทางให้กับระบบอาณัติสัญญาณทำการบังคับสัมพันธ์ให้มีรถขบวนอื่นเข้ามาในทางที่มีรถครอบครองอยู่ในตอนนั้นให้สามารถจัดการการเดินรถหลายขบวนบนเส้นทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย วงจรไฟตอนอาศัยหลักการลัดวงจรไฟฟ้าระหว่างสองรางที่มีการจ่ายกระแสไฟลงไปบนรางรถไฟ ส่วนเครื่องนับเพลลาเป็นอุปกรณ์ตรวจจับรถไฟที่อาศัยหลักการของสนามแม่เหล็กไฟฟ้าตรวจจับการเข้ามาให้พื้นที่ของล้อรถไฟ (ล้อเหล็ก) ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของเครื่องนับเพลลาและวงจรไฟตอน

ตารางที่ 4 คุณสมบัติของเครื่องนับเพลลาและวงจรไฟตอน

รายละเอียดการทำงาน	เครื่องนับเพลลา (Axle counter)	วงจรไฟตอน (Track circuit)
ฟังก์ชันการทำงาน	การครองทาง ทิศทาง ความเร็ว และจำนวนเพลลาล้อ	การครองทาง
หลักการตรวจจับ	สนามแม่เหล็กไฟฟ้าตรวจจับล้อเหล็ก	ลัดวงจรไฟฟ้าระหว่างสองราง
ผลกระทบกับระบบจ่ายไฟฟ้าขับเคลื่อน	ไม่มี	ต้องการระบบการวัดและวงจรป้องกันทางไฟฟ้า
ระยะห่างตอนสัญญาณ	ไม่จำกัด	ไม่เกิน 3.6 ก.ม.(โดยประมาณ)
การตรวจสอบรางขาด	ไม่ได้	ได้
การรีเซ็ต	ต้องการการรีเซ็ตเมื่อเกิดข้อผิดพลาด (สามารถรีเซ็ตระยะไกลด้วยรีโมท)	ไม่ต้องการรีเซ็ต
การตรวจสอบประแจและทางตัด	ได้	ได้ (ด้วยการออกแบบวงจรจ่ายไฟตอนสำหรับชุดประแจ)
ความเร็วขบวนรถผ่าน	สูง (มากกว่า 400 ก.ม./ชม.)	ปานกลาง (ไม่เกิน 250 ก.ม./ชม.)
ผลกระทบจากสภาพแวดล้อม	ไม่มี (ยกเว้นสนามแม่เหล็กไฟฟ้า)	มี (การไม่นำไฟฟ้าที่เป็นผลจากการเกิดสนิมของรางและขั้วไฟฟ้า)
การติดตั้ง	ง่าย	ยุ่งยากต้องมีการตัดและเจาะราง

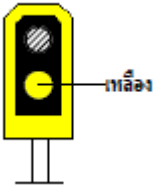
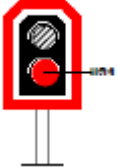
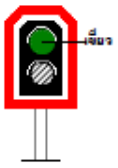
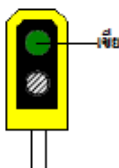

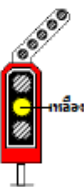
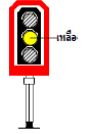

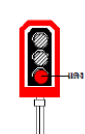
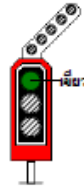
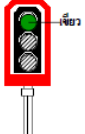

รายละเอียดการทำงาน	เครื่องนับเพลลา (Axle counter)	วงจรไฟตอน (Track circuit)
การบำรุงรักษา	ต่ำ	สูง ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ
ผลกระทบจากการซ่อมราง	ต่ำ (สามารถถอดเซนเซอร์เขาออกได้ง่าย)	สูง ต้องมีการถอดประกอบสายไฟออกจากราง
การใช้ทาง (การวิ่งผ่านของรถไฟ)	ต้องมีขบวนรถวิ่งผ่านอย่างน้อย 2 ปี/ครั้ง	ต้องมีขบวนรถวิ่งผ่านเป็นประจำเพื่อกำจัดสนิมหัวราง
ต้นทุนในการติดตั้ง	ต่ำ	สูง
ต้นทุนในการซ่อมบำรุง	ต่ำ	สูง
ความเข้ากันได้ทางสนามแม่เหล็กไฟฟ้า	เป็นไปตามมาตรฐานสากล	เป็นไปตามมาตรฐานสากล
มาตรฐานความปลอดภัย	SIL4, RAMs	SIL4, RAMs
ระดับป้องกัน	IPXX (เทียบเท่า)	IPXX (เทียบเท่า)

ที่มา: ที่ปรึกษา

3.2.2 การเปรียบเทียบสัญญาณไฟสีระหว่างประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย

สัญญาณไฟสีในแต่ละประเทศมีการออกแบบที่แตกต่างกันออกไป สำหรับประเทศไทยและออสเตรเลียทั้งสองประเทศมีการใช้สัญญาณไฟสี 2 ท่า และ 3 ท่า เช่นเดียวกัน แต่มีการกำหนดสัญลักษณ์และจัดวางตำแหน่งของไฟสีที่ต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้สัญญาณไฟสี 2 ท่าและ 3 ท่า

ประเทศไทย			ประเทศออสเตรเลีย		
สัญญาณประจำที่ชนิดไฟสีระบบ 2 ท่า			สัญญาณประจำที่ชนิดไฟระบบ 2 ท่า		
ระวาง	ห้าม	อนุญาต	ระวาง	ห้าม	อนุญาต
		เขียว เขียว			
สัญญาณประจำที่ชนิดไฟสีระบบ 3 ท่า			สัญญาณประจำที่ชนิดไฟสีระบบ 3 ท่า		
ระวาง	ห้าม	อนุญาต	ระวาง	ห้าม	อนุญาต
เข้าเขตใน เข้าเขตนอก	เข้าเขตใน เข้าเขตนอก	เขียว เขียว			

ที่มา: ทีปรักษา

3.2.3 การเปรียบเทียบระบบ ETCS/CTCS/ITCS/ EJTC

การควบคุมการเดินรถแต่ละประเทศใช้หลักการคล้ายกันแต่มีการออกแบบ hardware และ software แตกต่างกันในรายละเอียด โดยมีการแบ่งลำดับชั้นของการควบคุมตามเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระบบควบคุมรถไฟของประเทศต่าง ๆ

ตารางที่ 6 ระบบควบคุมรถไฟของประเทศต่าง ๆ

ระบบควบคุมรถไฟสหภาพยุโรป (European Train Control System: ETCS)	ระบบควบคุมรถไฟจีน (Chinese Train Control System: CTCS)	ระบบควบคุมรถไฟอินโดนีเซีย (Indonesian Train Control System: ITCS)	ระบบควบคุมรถไฟญี่ปุ่น (East Japan Train Control system: EJTC)
Level-0	Level-0	Level-0	Level-0
Level-1	Level-1	Level-1	Level-1
-	Level-2	-	Level-2
Level-2	Level-3	Level-2	-
Level-3	Level-4	Level-3	Level-3

ที่มา : ที่ปรึกษา

3.2.4 การเปรียบเทียบระบบบังคับสัมพันธ์

ระบบบังคับสัมพันธ์ เป็นระบบตรวจสอบการทำงานของอุปกรณ์ระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเตรียมทางให้ขบวนรถเข้าหรือออกจากสถานีให้ทำงานสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการเดินรถมีความปลอดภัย แบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสัญญาณประจักษ์ชนิดมีกลไกสัมพันธ์กันทางไฟฟ้า (Relay Interlocking : RI) ระบบบังคับสัมพันธ์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Based Interlocking system : CBI) และ ระบบบังคับสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เป็นตัวควบคุม (Electronic Interlocking : EI) ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบระบบบังคับสัมพันธ์ทั้งสามรูปแบบ

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบระบบบังคับสัมพันธ์

รายการ	Relay interlocking (RL)	Computer-based interlocking (CBI)	Electronic interlocking (EI)
Human machine interface (HMI)	Display panel with signal light display	Computer display Layer1: HMI	Technician's terminal Key board Printer Datalogger
Logic layer	Relay	PLC (Microcomputer) - Level2: Central safety controlling system - Level3: Safety subsystem ● ELC – Electronic Level Crossing System ● ELC - Electronic Level Crossing EAC- Electronic Axle Counter ● Electronic Interface ● Wiring of DIO modules ● ELC – Electronic Level Crossing System ● EAC – Electronic Axle Counter System ● Electronic Interfaces	Microprocessor - Panel processor module - Interlocking processor - Diagnostic multi -processor module Data link module
I/O Layer	Relay	Object Module - Level4: Interface module <u>ฟังก์ชันหลัก</u> ● SM - signal module ● PM - points module ● DIM - digital input module ● DOM - digital output module <u>ฟังก์ชันอื่น ๆ</u> ● EFL – Electronic Flasher ● ECD – Electronic Current Detector ● RM – Relay Interface	I/O card - Signal trackside module - Point module Datalink module

รายการ	Relay interlocking (RL)	Computer-based interlocking (CBI)	Electronic interlocking (EI)
		● IP – Indication panel ● GSM – SMS diagnostic ● LPM – Lighting Protection ● TERM – Electronic Thermostat ● ETIM – Electronic Timer ● EODT – Electronic Off-Delay Timer	
Software	No	PLC software	Embedded software
ความเร็ว	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
การขยายระบบ	เพิ่ม Relay ได้ไม่จำกัด	เพิ่ม computer และซอฟต์แวร์	- เพิ่ม Processor module - เพิ่มซอฟต์แวร์ (มีข้อจำกัดด้าน Hardware)
ขนาดของอุปกรณ์	ใหญ่	เล็ก	ปานกลาง
การใช้พลังงาน	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
มาตรฐานความปลอดภัย	SIL4	SIL4	SIL4, RAMs
การบำรุงรักษา	ปานกลาง	ต่ำ Mean Active Corrective Maintenance Time (MACMT) - อุปกรณ์ติดตั้งในอาคาร < 40 - อุปกรณ์ติดตั้งบริเวณทางรถไฟ < 30	ต่ำ
ความเข้ากันได้ ทางสนามแม่เหล็กไฟฟ้า	เป็นไปตามมาตรฐานสากล	เป็นไปตามมาตรฐานสากล	เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ที่มา: ทีปรึกษา

3.2.5 การเปรียบเทียบประเภท (Point Machine) Electro – Mechanical และ Electro – Hydraulic

ประเภท (Point Machine) หรือประแจราง หรือเครื่องสับราง เป็นอุปกรณ์สำหรับติดตั้งไว้ที่รางรถไฟสำหรับให้รถไฟเดินเบี่ยงจากทางเดิมได้เมื่อต้องการ ประแจสามารถควบคุมได้ด้วยคันกลที่ตัวประแจ สายลวดดึงรอก หรือมอเตอร์ไฟฟ้า เพื่อให้รถไฟวิ่งไปในรางในทิศทางที่ต้องการ ชนิดของประแจสำหรับประแจทางหลักที่นิยมใช้ในปัจจุบันมี 3 ประเภท ได้แก่ ประแจกลไฟฟ้า ชนิดไฟฟ้ากระแสสลับ (Electro – Mechanical: AC) ประแจกลไฟฟ้าชนิดไฟฟ้ากระแสตรง (Electro – Mechanical :DC) และ ประแจกลไฮดรอลิกส์ขับเคลื่อนด้วยแรงดันน้ำมัน (Electro – Hydraulic) ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบประแจกลทั้งสามชนิด

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบประแจกล (Point Machine) ชนิด DC , AC และ hydraulic

รายละเอียดการทำงาน	Electro – Mechanical		Electro – Hydraulic
	AC	DC	
ต้นกำลังขับเคลื่อนประแจ	ไฟฟ้ากระแสสลับ	ไฟฟ้ากระแสตรง	ไฮดรอลิกส์
แรงเคลื่อนไฟฟ้า	ปานกลาง – สูง 110 V, 220 V, 380 V	ต่ำ - สูง 24-700V	ต่ำ - ปานกลาง ขึ้นอยู่กับชนิดมอเตอร์
กระแสไฟฟ้า	ปานกลาง	สูง	ต่ำ
ส่วนส่งกำลัง	เฟืองทดหรือแร็ค	เฟืองทดหรือแร็ค	กระบอกสูบไฮดรอลิกส์
แขนขับเคลื่อนประแจ	ก้านเหล็ก(เทียบเท่า)	ก้านเหล็ก(เทียบเท่า)	ก้านเหล็ก(เทียบเท่า)
แรงขับเคลื่อนประแจ	2,000-6,000 N	2,000-6,000 N	6,000-17,000 N
เวลาขับเคลื่อนประแจ	5-8 วินาที	5-8 วินาที	4-10 วินาที
การเคลื่อนที่ประแจ	กลไกการลอค (เทียบเท่า)	กลไกการลอค (เทียบเท่า)	กลไกการลอค (เทียบเท่า)
การตรวจจับตำแหน่ง	แขนตรวจจับลิ้น	แขนตรวจจับลิ้น	แขนตรวจจับลิ้น
ขับประแจด้วยมือ	ได้	ได้	ได้
ตัดสัญญาณเมื่อขับด้วยมือ	ได้	ได้	ได้
ระดับป้องกัน	IP (เทียบเท่า)	IP (เทียบเท่า)	IP (เทียบเท่า)
ระดับความปลอดภัย	SIL 1-4	SIL 1-4	SIL 1-4
ความปลอดภัยด้านไฟฟ้า	ต่ำ (จ่ายไฟฟ้าขับเคลื่อนให้กับประแจโดยตรง)	ต่ำ (จ่ายไฟฟ้าขับเคลื่อนให้กับประแจโดยตรง)	สูง (สามารถแยกชุดอัดแรงดันไว้ภายนอก)
การควบคุมและส่งสัญญาณ	สวิตช์หน้าสัมผัส	สวิตช์หน้าสัมผัส	สวิตช์หน้าสัมผัส
MTBF	>500,000 ช.ม. (Siemen S700K)	>500,000 ช.ม.	> 30 ปี
MTTR	20 นาที	20 นาที	35-40 นาที

ที่มา: ที่ปรึกษา

3.2.6 คลื่นความถี่

การพิจารณาเลือกเทคโนโลยีระบบอาณัติสัญญาณแบบไร้สาย (ETCS Level 2) เพื่อการสื่อสาร สัญญาณควบคุมทางรถไฟสำหรับประเทศไทยนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงความสามารถในการทำงาน ของระบบควบคุมที่ใช้ในประเทศไทยกับระบบควบคุมที่

ใช้ในประเทศเพื่อนบ้าน (Interoperability) โดยพิจารณาว่าหากรถไฟขบวนนั้นมีการข้ามเขตแดนระหว่างประเทศจะสามารถสื่อสารสัญญาณควบคุมทางรถไฟระหว่างกันได้หรือไม่

3.3 มาตรฐาน กฎหมาย และ ระเบียบด้านระบบอาณัติสัญญาณ

ประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบอาณัติสัญญาณของประเทศต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ระบบควบคุมการเดินรถ และ มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ

ระบบควบคุมการเดินรถในประเทศที่ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ได้แก่ สหภาพยุโรป (ETCS) จีน (CTCS) อินโดนีเซีย (ITCS) และญี่ปุ่น (EJTCS) สามารถสรุปได้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 คุณสมบัติสำคัญของระบบ ETCS/CTCS/ITCS/EJTCS

ETCS	EJTCS	CTCS	ITCS	สัญญาณ	การสื่อสาร	การตรวจจับตำแหน่ง	ระบบป้องกันอัตโนมัติ (ATP)
Level-0	Level-0	Level-0	Level-0	สัญญาณบนทางวิ่ง (Track side signal)	-	วงจรถับตำแหน่ง / เครื่องนับเพลา	ATP เป็นช่วงจังหวะ
Level-1	Level-1	Level-1	Level-1		Balises		
-	Level-2	Level-2	-	สัญญาณบนห้องขับ (Cab signal)	วงจรถับตำแหน่งแบบเข้ารหัส	ความถี่วิทยุและ Balises	ATP แบบต่อเนื่อง
Level-2	-	Level-3	Level-2				
Level-3	Level-3	Level-4	Level-3		ความถี่วิทยุ		

ที่มา: ทีปรีक्षा

ในแต่ละประเทศมีการใช้ระบบอาณัติสัญญาณในระบบที่แตกต่างกันแต่มีโครงสร้างของระบบที่คล้ายคลึงกัน อาทิเช่น ระบบ ETCS-2 ที่ใช้ในสหภาพยุโรป และประเทศอังกฤษ ระบบ TVM 430 ใช้ในประเทศฝรั่งเศส ระบบ CTCS-3 ใช้ในประเทศจีน ระบบ ATC (digital) ประเทศญี่ปุ่น ระบบ ITCS-2 ใช้ในประเทศอินโดนีเซีย ระบบ ATC (digital) ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

มาตรฐานสำหรับใช้ในการกำกับอุปกรณ์ประกอบระบบอาณัติสัญญาณรถไฟสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. มาตรฐานกำกับอุปกรณ์ประกอบระบบ อาณัติสัญญาณรถไฟ สำหรับใช้ในการกำกับควบคุมคุณสมบัติทางกล ไฟฟ้า ฟังก์ชันการทำงาน และคุณสมบัติเฉพาะของอุปกรณ์ตัวนั้น ๆ โดยที่แต่ละมาตรฐานของแต่ละประเทศจะมีความสอดคล้องกัน จากคุณลักษณะของอุปกรณ์และข้อมูลตั้งต้นที่ใช้ในการจัดทำมาตรฐาน และประยุกต์ใช้ค่าพารามิเตอร์ให้เหมาะสมกับภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม อาทิเช่น

- 1.1. มาตรฐานกำกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเทศไทย (มอก.)
- 1.2. มาตรฐานกำกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภูมิภาคยุโรป (EN IEC CENELEC DN CE ฯลฯ)

- 1.3. มาตรฐานกำกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมญี่ปุ่น (JIS)
  - 1.4. มาตรฐานกำกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกา (AAR)
  - 1.5. มาตรฐานกำกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจีน (GB)
2. มาตรฐานเฉพาะระบบอาณัติสัญญาณ (UNISIG) ที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ผลิตระบบอาณัติสัญญาณกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับอุปกรณ์และระบบที่ครอบคลุมส่วนประกอบทั้งหมดในระบบอาณัติสัญญาณภายใต้ชื่อมาตรฐาน UNISIG SUBSET-XXX
3. มาตรฐานความปลอดภัยตามระบบมาตรฐานสากล อาทิเช่น EN50126-RAMs , SIL(1-4)-Safety standard, EN61131-Programable control เป็นต้น

3.4 ร่างมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อเสนอแนะด้านระบบอาณัติสัญญาณ

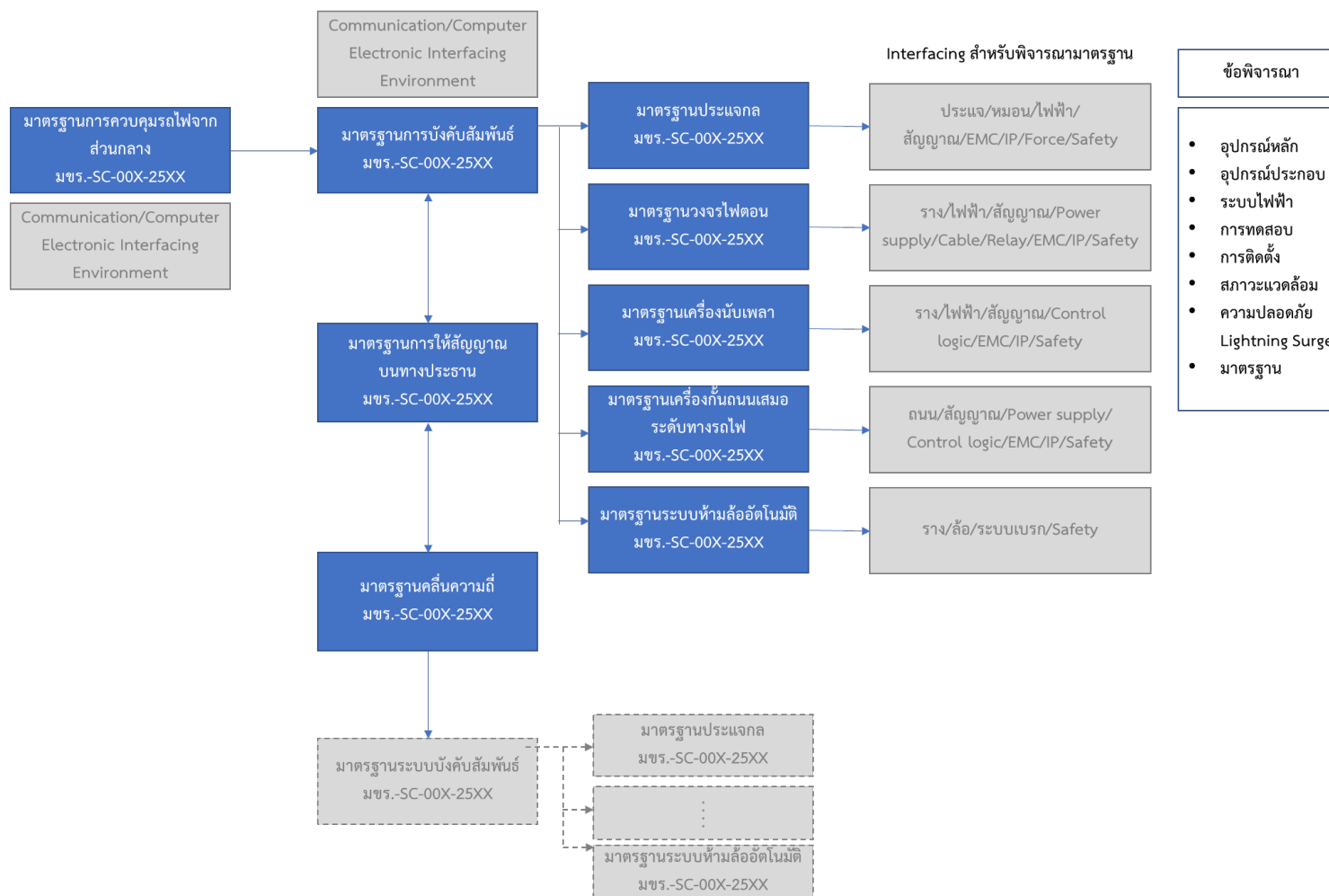
การจัดร่างมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณทางที่ปรึกษาจะแบ่งตามมาตรฐานได้ทั้งหมด 9 มาตรฐานตามองค์ประกอบของระบบอาณัติสัญญาณรถไฟ ในแต่ละมาตรฐานจะประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การติดตั้ง (Installation)
2. การเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม (Equipment)
3. ความสามารถในการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งาน (Functions)
4. การพิจารณาคุณสมบัติ (General Specification)
5. การประเมินด้านความปลอดภัย (Safety)
6. การเดินรถและการบำรุงรักษา (Operation and Maintenance)
7. การทดสอบเพื่อส่งมอบงาน (Testing and Commissioning)
8. แนวทางการวางแผนการทำงานร่วมกันได้ (Interoperability) ระหว่างโครงข่ายรถไฟในภูมิภาค

จำนวนร่างมาตรฐานทั้ง 9 มาตรฐาน พิจารณาจากองค์ประกอบของระบบอาณัติสัญญาณควบคุมการเดินรถไฟทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ ระบบควบคุมการจราจรทางรถไฟ การให้สัญญาณบนทางประธาน ระบบบังคับสัมพันธ์ มาตรฐานประแจกล มาตรฐานเครื่องนับเพลา มาตรฐานวงจรไฟตอน เครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ และระบบห้ามล้ออัตโนมัติ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่ในการรับคำสั่งจากตามรางการเดินรถมาดำเนินการจัดเส้นทางให้กับรถแต่ละขบวน พร้อมทั้งบริหารจัดการด้านความปลอดภัยด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีในระบบ พิจารณาถึงความเชื่อมโยงของแต่ละระบบกับระบบรอบข้าง ทั้งภายในส่วนของระบบอาณัติสัญญาณเองและระบบอื่น ๆ ที่ต้องการข้อมูลหรือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในการจัดการการเคลื่อนที่ของขบวนรถไฟที่วิ่งอยู่บนโครงข่ายทางประธาน

มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ

รูปที่ 12 แผนภาพแสดงองค์ประกอบร่างมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ ทั้ง 9 มาตรฐาน

บทที่ 4

งานจัดทำแผนพัฒนาระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธาน

4.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบราง

การกำหนดแผนพัฒนาต่าง ๆ ด้านระบบรางจะต้องพิจารณาถึงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ประเด็นย่อยที่ 1 เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ กำหนดให้มีการพัฒนาการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระดับภูมิภาคจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังเอเชียได้อย่างไร้รอยต่อ ให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจแห่งเอเชีย โดยการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และให้ความสำคัญกับการขนส่งทางน้ำและระบบรางมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ประเด็นย่อยที่ 1 ภาครัฐที่มีขนาดเหมาะสม การจัดระบบองค์กรภาครัฐที่แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับและหน่วยงานผู้ให้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและมีการแข่งขันที่เป็นธรรม

4.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โดยพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งของประเทศ และรองรับการเชื่อมโยงกับการขนส่งในรูปแบบอื่น ๆ โดยวางเป้าหมายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่ง และกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมาย คือ สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4

4.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

แผนยุทธศาสตร์กำหนดให้มีการพัฒนาระบบรางระหว่างเมืองเพื่อการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ทั้งระบบรางที่มีอยู่เดิมขนาด 1 เมตร (Meter Gauge) และขนาด 1.435 เมตร (Standard Gauge) โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนการขนส่งทางราง และส่งเสริมระบบขนส่งที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.1.4 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม (พ.ศ. 2560 – 2564)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 “ปลอดภัยและมั่นคง” แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมได้กล่าวถึงการจัดทำกฎระเบียบเกี่ยวกับการขนส่งทางราง เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศและผ่านแดน การจัดทำมาตรฐานและการกำกับดูแลความปลอดภัยและความมั่นคงของการขนส่งทางราง แต่ไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนามาตรฐานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณไว้ด้วย

4.1.5 แผนแม่บทการพัฒนากระบวนกร

แผนการพัฒนาโครงข่ายทางรถไฟขนาดทาง 1.00 เมตร ประกอบด้วย การพัฒนาโครงข่ายรถไฟทางคู่ และการพัฒนาโครงการทางรถไฟสายใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความจุทาง และสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ทั่วประเทศได้อย่างครอบคลุม ทำให้การเดินทางรวดเร็วขึ้นและมีความปลอดภัยในการเดินทางเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องมีการรอลูก ทำให้เดินทางได้ตรงเวลามากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านการขนส่งสินค้าหันมาใช้บริการขนส่งกระบวนกร (Modal Shift) เป็นประโยชน์ต่อการใช้พลังงาน และลดต้นทุนการขนส่งของประเทศในภาพรวม

4.1.6 แผนวิสาหกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2560 – 2564

ภายใต้แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 1 กำหนดกลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนาโครงข่ายเพื่อเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค ประกอบด้วยแผนงานการก่อสร้างทางคู่บนเส้นทางที่มีอยู่เดิม 12 โครงการ และการก่อสร้างเส้นทางสายใหม่ 2 โครงการ นอกจากนี้ มติคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2561 มอบหมายให้ รฟท. ดำเนินการให้ระบบอาณัติสัญญาณเดียวกัน ในการบริหารจัดการโครงการรถไฟ ชานเมือง (สายสีแดง) เพื่อให้รถไฟทุกประเภททั้งที่เป็นรถไฟฟ้าและรถไฟธรรมดาสามารถใช้ทางร่วมกันได้

4.2 โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ

4.2.1 โครงการศึกษาความเหมาะสมการเดินรถไฟด้วยระบบรถไฟฟ้าในเส้นทางคู่ 4 เส้นทาง

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการศึกษาความเหมาะสมการเดินรถไฟด้วยระบบรถไฟฟ้าในเส้นทางคู่ 4 เส้นทาง ได้แก่

- สายเหนือ ช่วงชุมทางบางซื่อ – ชุมทางบ้านภาชี – ปากน้ำโพ
- สายตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงชุมทางบ้านภาชี – ชุมทางแก่งคอย – ชุมทางถนนจิระ
- สายใต้ ช่วงชุมทางบางซื่อ – ชุมทางหนองปลาตุก – หัวหิน
- สายตะวันออก ช่วงชุมทางบางซื่อ – มักกะสัน – ฉะเชิงเทรา – พัทยา

การศึกษาคือความเหมาะสมการเดินรถไฟด้วยระบบรถไฟฟ้ามีความคาดหวังให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบขนส่งสาธารณะและจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้น โดยรถไฟจะสามารถทำความเร็วได้ราว 120-160 กม./ชม.

4.2.2 โครงการศึกษาและออกแบบรถไฟทางคู่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ช่วงหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์

โครงการศึกษาและออกแบบรถไฟทางคู่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าเชื่อมต่อระหว่างสถานีหาดใหญ่ (ประเทศไทย) กับสถานีปาดังเบซาร์ (ประเทศมาเลเซีย) ช่วงหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์ รวมระยะทาง 48 กิโลเมตร ออกแบบให้ป้อนพลังงานไฟฟ้าด้วยระบบไฟฟ้าเหนือศีรษะ (Overhead Catenary System - OCS) ใช้ไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) ระดับแรงดันไฟฟ้า 25kV 50Hz เพื่อเชื่อมต่อกับประเทศมาเลเซีย สามารถรองรับความเร็ว 160 กม./ชม. โดยมีแผนก่อสร้างสถานีไฟฟ้า (Feeder Station) ที่บริเวณสถานีรถไฟคลองแฉะ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากสถานีชุมทางหาดใหญ่ราว 25 กม.

โครงการฯ คาดการณ์ว่าจะมีผู้โดยสาร 4,732 คนต่อวัน สินค้า 3,500 ตันต่อวัน และวางแผนเดินรถ 20 ขบวนต่อวัน ในปีเปิด (พ.ศ. 2564) ซึ่งปริมาณดังกล่าวจะค่อยๆ เติบโตขึ้นตามลำดับ ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ 18.78% ซึ่งดีกว่า การใช้ระบบขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ดีเซล โดยรัฐเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมด รวมถึงระบบขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า และระบบอาณัติสัญญาณและการสื่อสาร ส่วนการรถไฟฯ เป็นผู้ลงทุนขบวนรถและเป็นผู้ดำเนินงาน รวมถึงบำรุงรักษาตลอดอายุโครงการ

4.2.3 ความคืบหน้าของโครงการทางคู่มือไฟสายประธาน

สถานะความคืบหน้าของโครงการทางคู่มือไฟสายประธานที่สอดคล้องกับแผนแม่บทระบบรางและแผนวิสาหกิจของการรถไฟแห่งประเทศไทย รวมทั้งการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความคืบหน้าการก่อสร้างรถไฟทางคู่ (เมษายน 2563)

โครงการ	สัญญา	ระยะทาง (กม.)	เริ่มต้นและสิ้นสุดสัญญา
ฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้าแก่งค้อย	สัญญาที่ 1	97	19 ก.พ. 59 – 18 ก.พ. 62
	สัญญาที่ 2	9	19 ก.พ. 59 – 18 มี.ค. 61
ชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น		187	19 ก.พ. 59 – 18 ก.พ. 62
ลพบุรี – ปากน้ำโพ	บ้านกล้วย – โคกกระเทียม	32	พ.ค. 61 – เม.ย. 65
	ท่าแค – ปากน้ำโพ	116	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
มาบกะเบา – ชุมทางถนนจิระ	มาบกะเบา – คลองขานานจิตร	58	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
	คลองขานานจิตร – ถนนจิระ	69	มี.ย. 62 – พ.ค. 65
	อุโมงค์รถไฟ	5	เม.ย. 61 – มี.ค. 65
นครปฐม – หัวหิน	นครปฐม – หนองปลาไหล	93	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
	หนองปลาไหล – หัวหิน	76	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
หัวหิน – ประจวบคีรีขันธ์			1 ก.พ. 61 – 31 ก.ค. 63
ประจวบคีรีขันธ์ - ชุมพร	ประจวบฯ – บางสะพานน้อย	84	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
	บางสะพานน้อย – ชุมพร	88	1 ก.พ. 61 – 31 ม.ค. 64
ลพบุรี – ปากน้ำโพ	งานระบบอาณัติสัญญาณ	-	-
มาบกะเบา – ชุมทางถนนจิระ	งานระบบอาณัติสัญญาณ	-	-
นครปฐม – ชุมพร	งานระบบอาณัติสัญญาณ	-	-

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย 2563

4.3 แผนพัฒนาระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย

4.3.1 การวิเคราะห์ต้นทุนของระบบไฟฟ้า

การพิจารณาต้นทุนของระบบไฟฟ้าสามารถดำเนินการภายใต้แนวคิดค่าใช้จ่ายตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle Cost) หรือ LCC ค่าใช้จ่ายตลอดวงจรชีวิต สำหรับต้นทุนตลอดวงจรชีวิตสามารถแบ่งเป็นสามส่วน คือ การลงทุนก่อสร้างและติดตั้ง การดำเนินงานเดินรถ และการบำรุงรักษา

4.3.1.1. ต้นทุนจากการลงทุนก่อสร้างและติดตั้ง

ต้นทุนการลงทุนก่อสร้างและติดตั้งประเมินจากการศึกษาของ Gattusoa, D. and Restuccia, A. (2014) ประเทศอิตาลี ซึ่งประเมินค่าก่อสร้างและติดตั้งระบบไฟฟ้ารวมทั้งสถานีย่อยจ่ายไฟฟ้าและอุปกรณ์อื่นๆ ไว้ที่ช่วง 1.0-1.2 ล้านยูโรต่อกิโลเมตร เมื่อปรับเทียบค่าเงินเพื่อ 2.5% ค่าแรงขั้นต่ำในประเทศไทยต่อค่าแรงในประเทศอิตาลี และสัดส่วนของค่าแรงต่อค่าติดตั้งทั้งหมด ค่าติดตั้งระบบไฟฟ้านี้จะอยู่ที่ 43 ล้านบาทต่อกิโลเมตร

4.3.1.2. ต้นทุนการดำเนินงานเดินรถ

ต้นทุนการดำเนินงานของระบบไฟฟ้าประกอบด้วยค่าไฟฟ้า ค่าบุคลากร และค่ายานพาหนะ โดยมีการคำนวณพลังงานไฟฟ้าในการเดินรถ ประเมินจำนวนและค่าจ้างพนักงานที่ต้องใช้ในการควบคุมระบบไฟฟ้า รวมทั้งค่าเดินทางของพนักงานที่ต้องคำนวณรวมในรูปสวัสดิการ แล้วปรับเทียบให้เป็นค่าขนาดตามเงินเฟ้อของประเภทค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

4.3.1.3. ต้นทุนของการบำรุงรักษาระบบ

ต้นทุนของการบำรุงรักษาระบบมีสมมติฐานดังนี้

- 1) การซ่อมบำรุงปกติ (Routine Maintenance) ทุก 1 ปี ค่าซ่อมบำรุง 0.5% ของค่าก่อสร้างและติดตั้ง
- 2) การซ่อมตามวงรอบ (Periodic Maintenance) ทุก 7 ปี ค่าซ่อมบำรุง 2.0% ของค่าก่อสร้างและติดตั้ง
- 3) การติดตั้งทดแทน (Replacement) มีสมมติฐานว่าอายุการใช้งานของอุปกรณ์ทั้งหมดเท่ากับ 30 ปี และจะต้องติดตั้งระบบใหม่ทั้งหมดหลังจากนั้น การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จึงไม่นำมาคิดรวมในแผนงาน เนื่องจากรอบการติดตั้งทดแทนยาวนานกว่าช่วงเวลาวิเคราะห์

ทั้งนี้ยังคงคำนวณค่าเงินเพื่อรายปีเท่ากับ 2.5% ต่อปีตามรายงานดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศไทยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก หมวดดัชนีผู้บริโภคพื้นฐาน ในปีพ.ศ. 2559 – 2562

ต้นทุนของระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย ทั้งหมด 26 โครงการทั่วประเทศมีค่าก่อสร้างระบบไฟฟ้า 187,606,248,000 บาท ค่าดำเนินการตลอดระยะเวลา 20 ปี 29,080,789,455 บาท และค่าบำรุงรักษาตลอดระยะเวลา 20 ปี 36,288,432,140 บาท เป็นมูลค่าในปี พ.ศ.2564 มีระยะทาง 4,363 กิโลเมตร

4.3.2 แผนงานการพัฒนากระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย

การพัฒนากระบบไฟฟ้าจึงเริ่มจากส่วนกลางและขยายออกไปในภูมิภาค เพื่อให้การเดินรถมีความต่อเนื่อง เกิดความสะดวกในการจัดการทรัพยากรหัวรถจักรและล้อเลื่อน นอกจากนี้การจัดการขบวนรถและตารางเดินรถจะเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความจุทางได้อย่างเต็มที่ ตารางที่ 11 แสดงแผนงานก่อสร้างและติดตั้ง

4.3.3 แผนปฏิบัติการการพัฒนากระบบไฟฟ้าบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย

การจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง จะมีการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับ ความสำคัญของแผน และจะช่วยเป็นข้อมูลในการกำหนดงบประมาณของแต่ละแผนงาน และมีการเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการที่ เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 11 แสดงระยะเวลาการก่อสร้างและติดตั้งระบบไฟฟ้าโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย

ลำดับ	โครงการ	พ.ศ.																					
		2565	2566	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578	2579	2580	2581	2582	2583	2584	2585	
1	ชุมทางบางซื่อ - รังสิต	████████████████████																					
2	ชุมทางบางซื่อ - ชุมทางตลิ่งชัน	████████████████████																					
3	รังสิต - บ้านภาชี - ปากน้ำโพ				████████████████████																		
4	รังสิต - บ้านภาชี - ชุมทางถนนจิระ				████████████████████																		
5	ชุมทางตลิ่งชัน - ชุมทางหนองปลาตุก - หัวหิน				████████████████████																		
6	ชุมทางบางซื่อ - มวกะสัน - ฉะเชิงเทรา - พัทยา (รวมชุมทางศรีราชา - แหลมฉบัง)					████████████████████																	
7	ชุมทางฉะเชิงเทรา - ชุมทางคลองสิบเก้า - ชุมทางแก่งคอย					████████████████████																	
8	ปากน้ำโพ - พิษณุโลก							████████████████████															
9	ชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น								████████████████████														
10	หัวหิน - ชุมพร									████████████████████													
11	พัทยา - มาบตาพุด (รวมชุมทางเขาชีจรรย์ - บ้านพลูตาหลวง)									████████████████████													
12	พิษณุโลก - เด่นชัย (รวมชุมทางบ้านดารา - สวรรคโลก)												████████████████████										
13	เด่นชัย - เชียงใหม่													████████████████████									
14	ขอนแก่น - หนองคาย													████████████████████									
15	ชุมทางถนนจิระ - อุบลราชธานี														████████████████████								

ลำดับ	โครงการ	พ.ศ.																				
		2565	2566	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578	2579	2580	2581	2582	2583	2584	2585
16	ชุมพร - สุราษฎร์ธานี (รวมชุมทางบ้านทุ่งโพธิ์ - คีรีรัฐนิคม)																					
17	สุราษฎร์ธานี - ชุมทางหาดใหญ่ -สงขลา (รวม ชุมทางทุ่งสง - กันดิง และชุมทางเขาชุมทอง - นครศรีธรรมราช)																					
18	เด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ																					
19	บ้านไผ่ - มุกดาหาร - นครพนม																					
20	ชุมทางหาดใหญ่ - ปาดังเบซาร์																					
21	ชุมทางหาดใหญ่ - สุไหงโกลก																					
22	ชุมทางคลองสิบเก้า - อรัญประเทศ (รวมด่านพรมแดนบ้านคลองลึก)																					
23	ชุมทางหนองปลาดุก - สุพรรณบุรี																					
24	ชุมทางหนองปลาดุก - กาญจนบุรี - น้ำตก																					
25	วงเวียนใหญ่ - มหาชัย																					
26	บ้านแหลม - แม่กลอง																					

ตารางที่ 12 แผนปฏิบัติการการพัฒนา ระบบไฟฟ้า

1	หัวข้อ	ผู้รับผิดชอบ	เดือนที่																	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	งานด้านวิศวกรรม																			
	1.1	สำรวจเส้นทางและโครงสร้างของสิ่งปลูกสร้างในแนวเส้นทาง																		
	1.1.1	สำรวจโครงสร้างของสิ่งปลูกสร้างตามแนวเส้นทาง																		
	1.1.2	ประเมินความเสี่ยงต่อการเดินรถ																		
	1.2	ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																		
	1.2.1	ดำเนินการหาข้อสรุปการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง																		
	1.3	ดำเนินการติดตั้ง																		
	1.3.1	ดำเนินการติดตั้งระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าจากข้อสรุป																		
2	งานด้านกำลังคนและความเชี่ยวชาญ																			
	2.1	การเพิ่มกำลังคน																		
	2.1.1	การสรรหาผู้เชี่ยวชาญเร่งด่วน																		
	2.1.2	การพัฒนากำลังคนของหน่วยงาน																		
	2.2	การพัฒนาความเชี่ยวชาญ																		
	2.2.1	อบรมระบบส่งจ่ายกำลังไฟฟ้า																		
	2.2.2	การศึกษาและออกแบบ																		
	2.2.3	สถานีจ่ายกำลังไฟฟ้าประธาน																		
	2.2.4	บริษัทไฟฟ้าจำหน่ายแรงดันสูง																		
	2.2.5	บริษัทไฟฟ้าจำหน่ายแรงดันกลาง																		
	2.2.6	บริษัทระบบไฟฟ้าขับเคลื่อน																		
	2.2.7	บริษัทไฟฟ้าจำหน่ายแรงดันต่ำ																		
	2.2.8	ระบบเฝ้าระวังและควบคุมระยะไกล																		
	2.2.9	ระบบการต่อลงดินและการต่อฝาก																		
	2.2.10	ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน																		
	2.2.11	เรียนรู้จากการลงพื้นที่ก่อสร้างและติดตั้ง																		
3	งานด้านการให้ความรู้แก่ชุมชน																			
	3.1	ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น																		
	3.1.1	ร่วมประเมินความเสี่ยงการใช้เส้นทางถนนในชุมชน																		
	3.1.2	ร่วมประเมินความเสี่ยงอาคารในบริเวณเส้นทางรถไฟ																		
	3.2	ให้ความรู้ต่อประชาชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น																		
	3.2.1	ความปลอดภัยและอันตรายในการใช้บริการไฟฟ้า																		
	3.2.2	สัญลักษณ์เตือน																		
	3.3	ลงพื้นที่ตรวจสอบความเสี่ยง																		
	3.3.1	ติดตั้งการต่อลงดินและการต่อฝาก																		
	3.3.2	การป้องกันการเข้าถึงเส้นทางรถไฟ																		

4.4 แผนพัฒนาระบบระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย

4.4.1 การวิเคราะห์ต้นทุนของระบบ

การพิจารณาด้านต้นทุนของระบบอาณัติสัญญาณสามารถดำเนินการภายใต้แนวคิดค่าใช้จ่ายตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle Cost) หรือ LCC เช่นเดียวกับกับต้นทุนของระบบไฟฟ้า ต้นทุนตลอดวงจรชีวิตสามารถแบ่งเป็นสามส่วน คือ การลงทุนก่อสร้างและติดตั้ง การดำเนินงานเดินรถ และการบำรุงรักษา

4.4.1.1. ต้นทุนจากการลงทุนก่อสร้างและติดตั้ง

การประเมินต้นทุนค่าก่อสร้างและติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณบนเส้นทางรถไฟสายประธาน อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการรถไฟทางคู่ 7 โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยแยกค่าลงทุนออกเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ต่อสถานีและค่าใช้จ่ายผันแปรต่อกิโลเมตร ค่าก่อสร้างและติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณจะถูกประเมินด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) ได้ดังนี้

$$y = 10,541,025x_1 + 367,210,627x_2 + 14,178,207x_3 + 247,086,902$$

โดยที่ y = ค่าก่อสร้างและติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณ

x_1 = ระยะทาง (กิโลเมตร)

x_2 = สถานีชุมทาง (แห่ง)

x_3 = สถานี (แห่ง)

4.4.1.2. ต้นทุนการดำเนินงานเดินรถ

ต้นทุนการดำเนินงานได้ประเมินตามองค์ประกอบต้นทุนการดำเนินงานของระบบอาณัติสัญญาณซึ่งแบ่งเป็นสามส่วน ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าบุคลากร และค่ายานพาหนะ เช่นเดียวกับค่าดำเนินงานของระบบไฟฟ้า โดยมีการคำนวณพลังงานไฟฟ้าในการเปิดระบบอาณัติสัญญาณ ประเมินจำนวนและค่าจ้างพนักงานที่ต้องใช้ในการควบคุมระบบอาณัติสัญญาณ รวมทั้งค่าเดินทางของพนักงานที่ต้องคำนวณรวมในรูปสวัสดิการ แล้วปรับเทียบให้เป็นค่าอนาคตตามเงินเฟ้อของประเภทค่าใช้จ่ายต่างๆ

4.4.1.3. ต้นทุนของการบำรุงรักษาระบบ

ต้นทุนของการบำรุงรักษาระบบมีสมมติฐานดังนี้

- 1) การซ่อมบำรุงปกติ (Routine Maintenance) ทุก 1 ปี ค่าซ่อมบำรุง 0.5% ของค่าก่อสร้างและติดตั้ง
- 2) การซ่อมตามวงจร (Periodic Maintenance) ทุก 7 ปี ค่าซ่อมบำรุง 2% ของค่าก่อสร้างและติดตั้ง
- 3) การติดตั้งทดแทน (Replacement) มีสมมติฐานว่าอายุการใช้งานของอุปกรณ์ทั้งหมดเท่ากับ 30 ปี และจะต้องติดตั้งระบบใหม่ทั้งหมดหลังจากนั้น การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จึงไม่นำมาคิดรวมในแผนงานเนื่องจากรอบการติดตั้งทดแทนยาวนานกว่าช่วงเวลาวิเคราะห์

ทั้งนี้ยังคงคำนวณค่าเงินเพื่อรายปีเท่ากับ 2.5% ต่อปีตามรายงานดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศไทยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก หมวดดัชนีผู้บริโภคพื้นฐาน ในปีพ.ศ. 2559 – 2562

4.4.2 แผนงานการพัฒนากระบวนอาณัติสัญญาณ

แผนงานการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณของโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทยควรจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องตามแผนงานของการพัฒนาโครงข่ายรถไฟทางคู่ เพื่อให้การใช้งบประมาณทำให้เกิดประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการเดินทาง และทำให้การฝึกอบรมพนักงานการเดินรถและพนักงานซ่อมบำรุงเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการก่อสร้างและติดตั้งในช่วงระยะเวลาหลังการก่อสร้างทางโยธาเริ่มได้ประมาณ 2 ปี การติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 ปี ในการติดตั้ง โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของเส้นทางรถไฟทางคู่ แผนการก่อสร้างและติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แผนงานการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณโครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย

ลำดับ	โครงการทางคู่	พ.ศ.																	
		2560	2561	2562	2563	2564	2564	2566	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577
1	ฉะเชิงเทรา - คลองสิบเก้า - แก่งคอย	████████████████████																	
2	ชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น	████████████████████																	
3	มาบกะเบา - ชุมทางจิระ			████████████████████															
4	ลพบุรี - ปากน้ำโพ			████████████████████															
5	นครปฐม - ชุมพร			████████████████████															
6	เด่นชัย - เชียงราย-เชียงใหม่																		
7	บ้านไผ่ - มุกดาหาร - นครพนม							████████████████████											
8	ขอนแก่น - หนองคาย																		
9	ชุมทางถนนจิระ - อุบลราชธานี												████████████████████						
10	ปากน้ำโพ - เด่นชัย																		
11	เด่นชัย เชียงใหม่															████████████████████			
12	ชุมพร-สุราษฎร์ธานี																		
13	สุราษฎร์ธานี - ชุมทาง หาดใหญ่ - สงขลา																		
14	ชุมทางหาดใหญ่ - ปาดังเบ ซาร์																		

หมายเหตุ หมายเหตุ : สีส้ม หมายถึง ติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณแล้วเสร็จ สีฟ้า หมายถึง อยู่ในช่วงติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณ สีแดง หมายถึง อยู่ระหว่างอนุมัติโครงการ สีเหลือง หมายถึง ประมวลราคาแล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนเวนคืนที่ดิน

4.4.3 แผนปฏิบัติการการพัฒนาาระบบอาณัติสัญญาณ

แผนปฏิบัติการในการติดตั้งและดำเนินงานอาณัติสัญญาณ ETCS1 สำหรับทางรถไฟสายประธาน แสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แผนปฏิบัติการการพัฒนาาระบบอาณัติสัญญาณบนโครงข่ายสายประธานของประเทศไทย

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ / หน่วยงาน	ช่วงเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	ข้อระวัง
1. งานออกแบบระบบ - สำรองและกำหนดตำแหน่ง - ออกแบบระบบสัญญาณ - ออกแบบระบบอาณัติสัญญาณรถไฟ	ผู้รับเหมา / เจ้าของโครงการ ผู้รับเหมา / เจ้าของโครงการ / ชร. ผู้รับเหมา / เจ้าของโครงการ / ชร.	12 เดือน	300 ล้าน (10% -ของมูลค่าโครงการ)	- ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของการเดินรถ - ให้เป็นไปตามมาตรฐานการให้สัญญาณควบคุมการเดินรถไฟ
2. งานโครงสร้างพื้นฐาน - งานรื้อถอนและติดตั้งอุปกรณ์ชั่วคราว - ห้องอุปกรณ์อาณัติสัญญาณ - ฐานตู้อุปกรณ์อาณัติสัญญาณ - การเชื่อมประสานกับระบบอื่น ๆ	ผู้รับเหมางานระบบอาณัติสัญญาณ ผู้รับเหมางานก่อสร้างและงานอาคาร ผู้รับเหมางานก่อสร้างและงานอาคาร ผู้รับเหมางานระบบอาณัติสัญญาณ / เจ้าของโครงการ	12 เดือน	300 ล้าน (20% -ของมูลค่าโครงการ)	- ระบบเดิมต้องสามารถเดินรถไฟให้บริการได้ตลอดระยะเวลาดำเนินการ - ระบบอาณัติสัญญาณต้องสามารถเชื่อมประสานกับระบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ก่อนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
3. งานติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณ - การเตรียมการติดตั้ง - เครื่องมือ - ประแจกล (Point machine) - วงจรไฟตอน (Track circuit) - เครื่องนับเพลลา (Axle counter) - ระบบบังคับสัมพัทธ์ (CBI) - อุปกรณ์อาณัติสัญญาณข้างทางรถไฟ (Wayside equipment) - เครื่องกั้นถนนนเสมอระดับระบบควบคุมการจราจรทางรถไฟ (CTC) - ระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมที่สถานีรถไฟ (Local operator work station)	ผู้รับเหมางานระบบอาณัติสัญญาณ / เจ้าของโครงการ / ชร.	24 เดือน (ขึ้นอยู่กับจำนวนงานและความยาวของเส้นทาง)	- 63% -ของมูลค่าโครงการ - งบประมาณขึ้นอยู่กับจำนวนอุปกรณ์ที่แปรผันไปตามความยาวของเส้นทางรถไฟ	- ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของผู้ผลิต - ให้เป็นไปตามมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ - ให้เป็นไปตามมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ / หน่วยงาน	ช่วงเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	ข้อระวัง
- ระบบสื่อสารอาณัติสัญญาณ - ระบบป้องกันอัตโนมัติ (ATP) - งานเดินสายไฟระบบอาณัติสัญญาณ รางนับเพลลา และเครื่องนับเพลลา กับระบบบังคับสัมพันธ์ - ระบบไฟฟ้า (Power supply) - ระบบสำรองไฟ				
4. งานทดสอบระบบ - ทดสอบระบบย่อย - ทดสอบระบบสื่อสาร - ทดสอบการรวมระบบ	ผู้รับเหมางานระบบอาณัติสัญญาณ / เจ้าของโครงการ / ขร.	6 เดือน	150 ล้านบาท (5% -ของ มูลค่าโครงการ)	- เป็นไปตามข้อกำหนดของผู้ผลิต - มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ - มาตรฐานการสื่อสารและมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. งานฝึกอบรม - เจ้าหน้าที่ควบคุมระบบอาณัติสัญญาณ - การซ่อมบำรุง	เจ้าของโครงการ และ/ หรือ ผู้ให้บริการเดินรถ ผู้ให้บริการเดินรถ / ส่วน งานซ่อมบำรุง	6 เดือน	60 ล้านบาท (2% -ของ มูลค่าโครงการ)	- มีการกำหนด competency ของผู้เข้ารับการอบรมหน้าที่ - กำหนดให้มี On site และหรือ On the job training ในตำแหน่งที่สำคัญ - มีการทดสอบและประเมินผลการฝึกอบรม

4.5 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้า

มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้า คำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของประชาชนผู้ใช้บริการ จากการศึกษาพบว่ามีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจรวมทั้ง 4 เส้นทางค่อนข้างสูงโดยเฉลี่ยที่ 13.84% นอกจากนี้การเดินรถจะมีความเร็วสูงสุดเพิ่มขึ้น และมลพิษทางอากาศลดลง 20 - 30%

4.5.1 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

ก. เชิงภูมิประเทศ

- ในการดำเนินงานระยะต้น ใช้ระบบใหม่หรือระบบที่ใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานและระบบขับเคลื่อนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล รวมถึงเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อไปยังเขตเมืองหลักในภูมิภาค
- ในการดำเนินงานระยะถัดไป ปรับปรุงระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลแบบเก่าให้สามารถใช้พลังงานไฟฟ้าเพื่อเสริมศักยภาพและความจุการเดินรถ
- ศึกษาความเป็นไปได้และความปลอดภัยในกรณีการเดินรถด้วยพลังงานไฟฟ้าบนเส้นทางเก่า และการเดินรถด้วยพลังงานดีเซลบนเส้นทางใหม่ในระหว่างที่การเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้ายังไม่สมบูรณ์

ข. เชิงความหนาแน่นของความต้องการใช้บริการ

- ศึกษาเส้นทางที่มีความจำเป็นในการเปลี่ยนถ่ายเร่งด่วนโดยคำนึงถึงความต้องการหรือความหนาแน่นของผู้ใช้บริการที่มีปริมาณสูงก่อน

4.5.2 มาตรการเปลี่ยนถ่ายจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้าเพื่อลดมลพิษทางอากาศ

ก. ช่วงการก่อสร้างหรือปรับเปลี่ยนจากระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานดีเซลเป็นพลังงานไฟฟ้า

- ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานก่อสร้างรถไฟฟ้า โดยมีภารกิจหลักในการลงพื้นที่เพื่อตรวจและติดตามงานก่อสร้างโครงการรถไฟฟ้า โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการกำชับหน่วยงานเจ้าของโครงการและผู้รับสัมปทาน ในการช่วยกันลดฝุ่นในอากาศตามแผนปฏิบัติการลดมลพิษทางอากาศและเสียง และควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) อย่างเคร่งครัด

ข. ช่วงหลังเปิดให้บริการ

- ตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียงบริเวณสถานีรถไฟฟ้าและดำเนินการเคลื่อนย้ายป้ายหยุดรถโดยสารประจำทางออกนอกเขตสถานีรถไฟฟ้าเพื่อลดผลกระทบทางมลพิษต่อผู้ใช้ทางเท้า บริเวณสถานีรถไฟฟ้า
- มีการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจวัดฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate, TSP) ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Particulate Matter, PM 10) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และระดับเสียง บริเวณสถานีรถไฟฟ้าที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน โดยจะต้องตรวจวัดทั้งบริเวณนอกอาคารสถานี ได้อาคารสถานี และที่ขึ้นจำหน่ายบัตรโดยสาร

4.6 มาตรการกำกับดูแลมาตรฐานงานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ

กรมการขนส่งทางรางจะเข้าไปมีส่วนในการประเมินภาพรวมที่มีการผลการออกแบบและรายงานการทดสอบจากทีมวิศวกรที่ปรึกษาบริหารจัดการโครงการเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านมาตรฐาน โดยสามารถสรุปดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ลักษณะงานภายใต้การกำกับดูแลด้านมาตรฐานของกรมการขนส่งทางรางช่วงการออกแบบและติดตั้งงานระบบ

ขั้นตอน	บทบาทกำกับดูแลด้านมาตรฐาน
การระบุข้อกำหนดตามสัญญาโครงการ	ตรวจสอบความเหมาะสมในการระบุมาตรฐานที่กำหนดหรือออกโดยกรมการขนส่งทางรางร่วมกับเจ้าของโครงการและทีมวิศวกรที่ปรึกษาโครงการ
การออกแบบ	ประเมินภาพรวมที่มีการผลการออกแบบและแบบ Drawing จากทีมวิศวกรที่ปรึกษาโครงการ
การทดสอบในระดับระบบย่อยก่อนติดตั้ง	ประเมินภาพรวมรายงานการทดสอบจากทีมวิศวกรที่ปรึกษาโครงการ
การทดสอบในระบบรวม	ประเมินภาพรวมรายงานการทดสอบจากทีมวิศวกรที่ปรึกษา โครงการร่วมกับ ICE

บทที่ 5

มาตรการกำกับดูแลงานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณของระบบขนส่งทางราง

จากสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ.... (ฉบับวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564) ที่ปรึกษาได้ศึกษา ทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

5.1 กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับกิจการรถไฟ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ดังนี้

5.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการรถไฟ

(1) พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2543

กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการการรถไฟ โดยคณะกรรมการการรถไฟมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแล โดยทั่วไปซึ่งกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทย รวมถึง วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย และ ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบวินัยและการลงโทษพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย

(2) พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2477

มาตรา 15 กำหนดให้กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะออกกฎข้อบังคับ และตั้งอัตราค่าระวาง ขึ้นไว้ได้เมื่อเห็นว่าเป็น การจำเป็นว่าด้วยเครื่องอาณัติสัญญาณและโคม่ไฟของรถไฟ

(3) ข้อบังคับและระเบียบการเดินรถ พ.ศ.2549 (ขตร.) ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

มีสาระสำคัญเพื่อใช้บังคับกับการควบคุมการเดินรถโดยให้พนักงานการรถไฟเป็นผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ ซึ่งได้มีการกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับอาณัติสัญญาณไว้ เช่น สัญญาณป้ายประจำที่ สัญญาณหวีดรถจักร ประแจ และสัญญาณ ในลักษณะอื่น ๆ

(4) พระราชบัญญัติการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543

มาตรา 4 กำหนดคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องดังนี้

“ระบบพลังงาน” หมายความว่า สถานีไฟฟ้าย่อย สถานีปรับแรงดันไฟฟ้า เครื่อง กำเนิดพลังงานไฟฟ้า สาย ราง หรืออุปกรณ์สำหรับส่งถ่ายพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอย่างอื่นไปยัง รถไฟฟ้า และให้หมายความรวมถึงอาคารและอุปกรณ์ ของระบบดังกล่าวด้วย

“ระบบควบคุมการเดินรถ” หมายความว่า ศูนย์ควบคุมการเดินรถไฟฟ้า ระบบ สัญญาณควบคุม และเครื่องหมาย สัญญาณที่ติดตั้งหรือจัดให้มีขึ้น เพื่อประโยชน์และความปลอดภัย ในการเดินรถไฟฟ้า และให้หมายความรวมถึงอาคารและ อุปกรณ์ของระบบดังกล่าวด้วย

“ระบบสื่อสาร” หมายความว่า การติดต่อทางด้านเสียง ภาพ และข้อมูล เพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินรถไฟและคนโดยสาร และให้หมายความรวมถึงอาคารและอุปกรณ์ของระบบดังกล่าวด้วย

(5) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน การรักษาความสงบเรียบร้อย ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตระบบรถไฟ พ.ศ. 2547

กำหนดให้ รฟม. จัดให้มีการขีดเส้นบนทาง การทำเครื่องหมายจราจร หรือติดตั้งสัญญาณสำหรับการจราจร รวมทั้งกำหนดความหมายของสัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจรในเขตระบบรถไฟฟ้ตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก (ข้อ 8)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการรถไฟมีการกำหนดกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับระบบอาณัติสัญญาณไว้ค่อนข้างน้อยมาก ซึ่งจะพบได้เพียงใน ขตร. 2549 เท่านั้น ส่วนเรื่องของมาตรฐานระบบไฟฟ้ายังไม่มีกำหนดไว้แต่อย่างใด

5.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งอื่น ๆ

(1) กิจการโทรคมนาคม

- พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549
- พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562
- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535
- กฎกระทรวง กำหนดให้เครื่องวิทยุคมนาคมและสถานีวิทยุคมนาคมบางประเภทได้รับยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาต พ.ศ. 2547

(2) กิจการขนส่งทางถนน

- พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2557

(3) การขนส่งทางอากาศ

- พระราชบัญญัติการรับขนทางอากาศระหว่างประเทศ พ.ศ. 2558 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560)

(4) กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันและการรับรองวิชาชีพ

- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 และที่แก้ไข ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562
- พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ.2542

5.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการร่างกฎหมายและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- (2) พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
- (3) พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558
- (4) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562
- (5) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548

5.2 แนวทางการจัดทำมาตรฐาน กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ

5.2.1 กระบวนการดำเนินงานในปัจจุบัน

กระบวนการดำเนินงานการศึกษาเพื่อจัดทำร่างกฎหมายในการดำเนินการศึกษากฎ ระเบียบ มาตรฐาน ข้อบังคับในปัจจุบัน ดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักพื้นฐานในการร่างกฎหมายและหลักความได้สัดส่วน ดังนี้

- (1) ศึกษาหลักการของเรื่องที่จะตรากฎหมายบังคับใช้
- (2) ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะตรากฎหมายใช้บังคับ
- (3) กำหนดโครงสร้างและรูปแบบร่างกฎกระทรวง ระเบียบ มาตรฐาน ข้อบังคับ
- (4) พิจารณากำหนดโครงสร้างทั้งหมด เนื้อหาสาระและกลไกทางกฎหมายที่จะนำมากำหนดในร่างกฎหมาย ตลอดจนความสัมพันธ์ของกลไก
- (5) ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในลักษณะเดียวกันที่ใช้บังคับ
- (6) ใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนและเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย โดยถูกต้องตามหลักภาษาไทย

5.2.2 ระดับของกฎหมายและข้อบังคับ

ผลของการจัดทำกฎกระทรวง มาตรฐาน ระเบียบ ข้อบังคับและข้อเสนอแนะจะสอดคล้องและเป็นไปตามบริบทของร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ..... ซึ่งจะมีการจัดลำดับชั้นของกฎหมายเป็นโครงสร้างมาตรฐานระบบรางของไทย ตามที่แสดงในรูปที่ 13 กรอบโครงสร้างมาตรฐานระบบรางของไทยภายหลังประกาศพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง

รูปที่ 13 กรอบโครงสร้างมาตรฐานระบบรางของไทยภายหลังประกาศพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง¹

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

การจัดแบ่งลำดับชั้นของกฎหมายไทยจะพิจารณาจากองค์กรที่มีอำนาจในการออกกฎหมาย ศักดิ์ของกฎหมายแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) รัฐธรรมนูญ (2) พระราชบัญญัติ/พระราชกำหนด/ประมวลกฎหมาย (3) พระราชกฤษฎีกา (4) กฎกระทรวง / ประกาศกระทรวง (5) ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติ และ (6) ประกาศคำสั่ง

5.2.3 กระบวนการร่างกฎหมาย

กระบวนการจัดทำร่างกฎหมาย จะเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องและอยู่ภายใต้สาระสำคัญของมาตรา 77² แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยพิจารณาประกอบกับการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ข้อจำกัด สภาพปัญหา ความต้องการ ข้อเสนอแนะ รวมไปถึงมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นจากผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาในการจัดทำร่างกฎกระทรวง ร่างระเบียบหรือข้อบังคับ ต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมและปฏิบัติได้จริง ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว

1 การศึกษาแผนพัฒนามาตรฐานด้านระบบรางของประเทศไทย, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร, สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 26, สืบค้นจาก http://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/ProjectOTP/2559/Project06/ExeSumReportThai.pdf เมื่อ 20 พฤษภาคม 2563

² รัฐธรรมนูญ มาตรา 77 “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่น่าจำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

5.2.4 ทางเลือกในการแนวทางการกำกับดูแล

ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. ... มีสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐาน กฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง มาตรฐาน ข้อบังคับ ดังนี้

- (1) ออกกฎกระทรวง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดในเรื่อง มาตรฐานการดำเนินกิจการขนส่งทางราง (ร่างมาตรา 7)
- (2) จัดทำประกาศกำหนดมาตรฐานแนบท้ายกฎกระทรวง โดยกรมการขนส่งทางราง ซึ่งผู้ที่มีอำนาจหน้าที่คือ อธิบดีกรมการขนส่งทางราง (ร่างมาตรา 15)

หากมีการประกาศให้ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. ... มีผลใช้บังคับในราชกิจจานุเบกษาแล้ว กรมการขนส่งทางราง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและอธิบดีกรมการขนส่งทางรางจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งในการจัดทำมาตรฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ โครงข่ายรถไฟสายประธานของประเทศไทย จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

ทางเลือกในการกำกับดูแลที่มีผลใช้บังคับตามกฎหมายควรดำเนินการโดยการออกกฎกระทรวงที่มีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ โดยในสาระสำคัญของกฎกระทรวงจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการขนส่งทางราง หน่วยงานเจ้าของโครงการ หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการขนส่งทางรางปฏิบัติตามมาตรฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด

5.3 ร่างกฎกระทรวงและประกาศมาตรฐานแนบท้ายกฎกระทรวง

การกำหนดเกี่ยวกับอาณัติสัญญาณในการขนส่งทางราง (โครงข่ายรถไฟสายประธาน) ในประเทศไทยที่มีการกำหนดไว้จะพบอยู่ในข้อบังคับและระเบียบการเดินรถ พ.ศ.2549 (ขตร.) ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ส่วนงานระบบไฟฟ้านั้นยังไม่พบว่ามีกำหนดมาตรฐานเอาไว้อย่างชัดเจน

ที่ปรึกษาจึงเสนอแนวทางในการดำเนินการออกกฎกระทรวงที่มีสาระสำคัญครอบคลุมแบบกว้าง ๆ โดยที่กฎกระทรวงจะกำหนดให้อำนาจกรมการขนส่งทางรางออกมาตรฐานด้านระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ ส่วนสาระสำคัญของมาตรฐานจะแยกเป็นเรื่อง ๆ เพื่อให้การปรับใช้มาตรฐานเป็นไปอย่างเหมาะสม และไม่เกิดความสับสนในการใช้มาตรฐานแต่ละประเภท

ร่างกฎกระทรวง 2 ฉบับ ที่จัดทำขึ้น ได้แก่

- (1) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณสำหรับการขนส่งทางราง และ
- (2) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานระบบไฟฟ้าสำหรับการขนส่งทางราง

ร่างกฎกระทรวงทั้งสองฉบับมีสาระสำคัญ ดังนี้

(ร่าง) กฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานระบบไฟฟ้าสำหรับ

โครงข่ายรถไฟสายประธาน พ.ศ. ....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับ มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มีการรับ ฟังความคิดเห็นของประชาชนมาแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด [.....] วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวดที่ ๑ คำจำกัดความ

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“รถไฟ” หมายความว่า รถไฟสายประธาน (Mainline Railway) ทั้งที่เป็น รถไฟ รถไฟฟ้า ที่วิ่งบนเส้นทางหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างเมืองของประเทศ รวมถึงระบบรถไฟชานเมือง (Commuter train) และระบบรถไฟระหว่างเมือง (Intercity train)

“ทาง” หมายความว่า ทางรถไฟและโครงสร้างที่รองรับทางรถไฟ

“ระบบไฟฟ้า” หมายความว่า ระบบไฟฟ้าใด ๆ ที่จัดให้มีขึ้นในระบบจ่ายไฟฟ้า ในการจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่การดำเนินงานต่าง ๆ ของระบบไฟฟ้า สำหรับการขนส่งทางราง เพื่อให้บริการเดินรถอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยต่อผู้โดยสาร ซึ่งประกอบด้วย ๒ ส่วนหลัก คือ ระบบจ่ายไฟฟ้าสำหรับระบบขับเคลื่อนรถขนส่งทางราง และระบบจ่ายไฟฟ้าสำหรับระบบเสริม ได้แก่ ระบบไฟฟ้าของสถานีรถไฟ อุปกรณ์ที่ติดตั้งข้างทางรถไฟ ศูนย์ซ่อมบำรุง ศูนย์ควบคุมกลาง

“มาตรฐานว่าด้วยระบบไฟฟ้า” หมายความว่า นิยาม แนวทาง ขอบแนะนำ หน่วยวัด การทดสอบ การสอบเทียบ การทดลอง การวิเคราะห์ การวิจัย การตรวจ การรับรอง การตรวจประเมิน ที่เกี่ยวกับ ข้อกำหนดและความต้องการทางด้านเทคนิคที่ด้านระบบไฟฟ้าในระบบขนส่งทางรางสำหรับโครงข่ายรถไฟสายประธานที่กรมการขนส่งทางรางจัดทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์ในการกำหนดแนวทาง การปฏิบัติ การดำเนินการ เพื่อให้ได้คุณภาพและปริมาณแบบเดียวกัน โดยมีคำอธิบายกำกับการใช้มาตรฐาน ระบบไฟฟ้า ข้อกำหนด หรือเทคนิค และอาจมีภาษาต่างประเทศกำกับไว้ในกรณีที่เป็นคำศัพท์เฉพาะทาง ทั้งนี้ ตามมาตรฐานที่กำหนดภายใต้กฎกระทรวงนี้

“มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ” หมายความว่า มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการขนส่งทางรางที่เป็นกฎเกณฑ์ของต่างประเทศ หรือมาตรฐานที่ได้จากการพิจารณาหาข้อตกลงและเห็นพ้องร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยมีหน่วยงานสากลที่รับผิดชอบในการยกย่องมาตรฐานนั้น และมีกระบวนการในการขอความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานที่จะออกมาจากสมาชิกในแต่ละประเทศ โดยจัดทำมาตรฐานสากลขึ้นเป็นเอกสารที่มีสาระสำคัญเป็นการวางกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติ

เป็นที่ยอมรับกันและนำไปปฏิบัติหรือเป็นแนวทางการปฏิบัติตามโดยทั่วไปในหลายประเทศทั่วโลก ทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกของหน่วยงานที่จัดทำมาตรฐานหรือประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ทั้งนี้ให้หมายรวมถึงมาตรฐาน International Organization for Standardization (ISO) ที่เกี่ยวข้องด้วย

“ระบบป้องกัน” (protection system) หมายความว่า การจัดเรียงของบริภัณฑ์ป้องกันต่าง ๆ และอุปกรณ์อื่นที่มีเป้าหมายในการทำหน้าที่การป้องกันเฉพาะเจาะจงหนึ่งหน้าที่หรือมากกว่า

“บริภัณฑ์ป้องกัน” (protection equipment) หมายถึง บริภัณฑ์ที่ผสมผสานรีเลย์ป้องกันหนึ่งตัวหรือมากกว่าและหน่วยตรรกะ (ถ้าจำเป็น) เพื่อดำเนินการทำหน้าที่การป้องกันเฉพาะเจาะจงหนึ่งหน้าที่หรือมากกว่า

“บริภัณฑ์ไฟฟ้า” หมายความว่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ เครื่องประกอบหรือเครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าเป็นต้นกำลังหรือเป็นส่วนประกอบ หรือที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับไฟฟ้า

“ตู้สวิตช์ประธาน” (Train Distribution Board) หมายความว่า ตู้ที่เป็นแหล่งรวมอุปกรณ์ควบคุมไฟฟ้าอันเป็นแผงจ่ายไฟขนาดใหญ่

“ฉนวนไฟฟ้า” หมายความว่า วัสดุที่มีคุณสมบัติในการกั้นหรือขัดขวางการไหลของกระแสไฟฟ้าหรือวัสดุที่กระแสไฟฟ้าไม่สามารถไหลผ่านได้ง่าย เช่น ยาง ไฟเบอร์ พลาสติก

“การไฟฟ้าท้องถิ่น” หมายความว่า หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริการจำหน่ายไฟฟ้าให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าในเขตพื้นที่นั้น ๆ เช่น การไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นต้น

ระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะ (Overhead Contact System: OCS) หมายความว่า ระบบการจ่ายไฟฟ้าให้แก่รถไฟฟ้าโดยใช้สายสัมผัสเหนือศีรษะเพื่อใช้ขับเคลื่อนรถไฟฟ้า

“ระบบสายสัมผัส” (contact line system) หมายความว่า ระบบสายตัวนำบรรจบไฟฟ้า หรือ ระบบสายตัวนำจ่ายไฟฟ้า

“การต่อลงดิน” (earthing) หมายความว่า การต่อตัวนำไม่ว่าโดยตั้งใจหรือบังเอิญระหว่างวงจรไฟฟ้าหรือบริภัณฑ์กับดินหรือกับส่วนที่เป็นตัวนำซึ่งทำหน้าที่แทนดิน

“การต่อฝาก” (bonding) หมายความว่า การต่อถึงกันอย่างถาวรของส่วนที่เป็นโลหะให้เกิดเป็นทางนำไฟฟ้าที่มีความต่อเนื่องทางไฟฟ้าและสามารถนำกระแสที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างปลอดภัย

“วงจรกระแสไหลกลับ” (return circuit) หมายความว่า วงจรซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นทางสำหรับกระแสไหลกลับของระบบจ่ายไฟฟ้าขับเคลื่อน

“ระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะ” (Overhead Contact System: OCS) หมายความว่า ระบบการจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่รถไฟฟ้าโดยใช้สายสัมผัสเหนือศีรษะเพื่อจ่ายกระแสไฟฟ้าสำหรับการใช้งานโดยหน่วยขับเคลื่อน

“ตอน” (section) หมายความว่า ส่วนของวงจรไฟฟ้าที่มีแรงดันพิกัดต่าง ๆ สำหรับการจัดสัมพันธ์เชิงฉนวนเป็นของตัวเอง

“การต่อลงดิน” (earthing) หมายความว่า การต่อตัวนำไม่ว่าโดยตั้งใจหรือบังเอิญระหว่างวงจรไฟฟ้าหรือบริภัณฑ์กับดินหรือกับส่วนที่เป็นตัวนำซึ่งทำหน้าที่แทนดิน

“การต่อฝาก” (bonding) หมายความว่า การต่อถึงกันอย่างถาวรของส่วนที่เป็นโลหะให้เกิดเป็นทางนำไฟฟ้าที่มีความต่อเนื่องทางไฟฟ้าและสามารถนำกระแสที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างปลอดภัย

“คุณภาพไฟฟ้า” หมายความว่า การจ่ายไฟฟ้าที่มีระดับแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าถูกต้องสม่ำเสมอ สัญญาณรูปคลื่นแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าที่บริสุทธิ์ และความถี่ที่ถูกต้อง ไม่ทำให้เกิดการสูญเสียพลังงาน ความเสียหายและการทำงานที่ผิดพลาดของอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ

“ผู้ขอเชื่อมต่อ” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาต เจ้าของโครงการ ผู้ประกอบกิจการเดินรถขนส่งทางรางซึ่งเป็นผู้ใช้ไฟฟ้าที่ได้รับอนุญาตให้เชื่อมต่อเข้ากับระบบโครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้าท้องถิ่น และผ่านการทดสอบการเชื่อมต่อตามที่การไฟฟ้าท้องถิ่นกำหนดแล้ว

“แรงดันไม่สมดุล” (voltage unbalance) หมายความว่า แรงดันของระบบไฟฟ้า ๓ เฟส มีขนาดแตกต่างกัน (ร้อยละ ๐.๕-๒) หรือมีมุมเปลี่ยนไปจาก ๑๒๐ องศาทางไฟฟ้า เกิดจากความไม่สมดุลขนาดของภาระทางไฟฟ้าแต่ละเฟส

“ฮาร์มอนิก” (harmonic) หมายความว่า ส่วนประกอบในรูปสัญญาณคลื่นไซน์ของสัญญาณหรือปริมาณเป็นคาบใด ๆ ซึ่งมีความถี่เป็นจำนวนเต็มเท่าของความถี่หลักมูล (fundamental frequency)

หมวดที่ ๒ บททั่วไป

ข้อ ๒ ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ ร่างเพื่อการขนส่ง กิจการขนส่งทางราง กิจการวางเพื่อการขนส่ง กิจการเดินรถขนส่งทางราง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้า ให้มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ เพื่อให้การขนส่งทางรางมีความน่าเชื่อถือ พร้อมใช้งานและมีความปลอดภัย

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่หากปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือแก่การพัฒนาาระบบการขนส่งทางราง หรือเศรษฐกิจของประเทศ กรมการขนส่งทางรางอาจกำหนดให้มาตรฐานระบบไฟฟ้าบางมาตรฐานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าวก็ได้

ข้อ ๔ อุปกรณ์จ่ายไฟฟ้าสำหรับระบบขับเคลื่อนรถไฟ ระบบไฟฟ้าเสริม คานยัน เสารองรับระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะ จะต้องอยู่ในเกณฑ์ทางวิศวกรรมและคุณสมบัติตามมาตรฐานระบบการจ่ายไฟฟ้า

ข้อ ๕ มาตรฐานอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ติดตั้งสำหรับการเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าต้องเป็นไปตามมาตรฐานอ้างอิงหรือที่การไฟฟ้าท้องถิ่นยอมรับ

หมวดที่ ๓ มาตรฐานว่าด้วยระบบไฟฟ้า

ข้อ ๖ ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้โดยสารหรือบุคคลอื่น การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในการประกอบกิจการขนส่งทางราง และเพื่อให้มั่นใจได้ว่าระบบการจ่ายไฟฟ้าสำหรับรถไฟของประเทศไทยจะมีความมั่นคงและความปลอดภัยให้แก่ระบบ ผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการรถไฟทุกคน ในการดำเนินการจัดทำระบบส่งไฟฟ้า ศูนย์ควบคุมระบบไฟฟ้า ระบบเดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้าสำหรับการขนส่งทางรางสำหรับโครงข่ายรถไฟสายประธาน ผู้มีหน้าที่จะต้องจัดให้มีระบบไฟฟ้ารวมถึงบริษัทไฟฟ้าที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมใช้งานและมีความปลอดภัย รวมถึงจัดให้มีการซ่อมแซม บำรุงรักษา โดยมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่า มาตรฐานระบบไฟฟ้าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้ คือ

- (๑) มาตรฐานว่าด้วยระบบการจ่ายไฟฟ้ากระแสสลับ
- (๒) มาตรฐานว่าด้วยการป้องกันและฉนวน
- (๓) มาตรฐานว่าด้วยการต่อลงดินและการต่อฝาก
- (๔) มาตรฐานว่าด้วยรูปแบบการต่อหม้อแปลง
- (๕) มาตรฐานว่าด้วยระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกล
- (๖) มาตรฐานว่าด้วยคุณภาพไฟฟ้า
- (๗) มาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางจะได้มีการกำหนดเพิ่มเติมในอนาคต

ข้อ ๗ ระบบจ่ายไฟฟ้าจะต้องได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมีการก่อสร้างและติดตั้งเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและต้องมีความพร้อมในการใช้งาน ความสามารถในการบำรุงรักษา และความปลอดภัยของระบบ (Reliability, Availability, Maintainability, and Safety : RAMS)

ข้อ ๘ ระบบการป้องกันและบริษัทป้องกันจะต้องได้รับการออกแบบ ติดตั้ง ให้สามารถตรวจจับความผิดปกติและตัดความผิดปกติ มีความเสถียรและไม่เกิดการตัดที่ไม่จำเป็นภายใต้ภาวะโหลดต่าง ๆ ทั้งนี้เว้นแต่อยู่ในระดับความเสี่ยงและข้อจำกัดที่ยอมรับได้ตามมาตรฐานที่กำหนดหรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ

ข้อ ๙ การจัดสัมพันธเชิงฉนวนจะต้องได้รับการออกแบบทางวิศวกรรมเพื่อให้บรรลุข้อกำหนดขั้นต่ำตามมาตรฐานการป้องกันและฉนวน

ข้อ ๑๐ การต่อลงดินและการต่อฝากต้องออกแบบให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยกับทางไฟฟ้าที่สถานีผู้โดยสาร สถานีไฟฟ้าย่อย อาคาร ศูนย์ซ่อมบำรุง ส่วนทางยกระดับ โดยจะต้องออกแบบระบบการต่อลงดินบนพื้นฐานของความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของอันตรายจากการเกิดฟ้าผ่าและความต่างศักย์ไฟฟ้าที่ดินเนื่องจากการไหลของกระแสผิดปรมาณมากจากการลัดวงจร เพื่อป้องกันอันตรายจากกระแสไฟฟ้ารั่วจากการชำรุดหรือการเสื่อมสภาพของบริษัทไฟฟ้า รวมทั้งเพื่อป้องกันอันตรายแรงดันสัมผัสและแรงดันช่วงก้าวในสภาวะปกติและขณะเกิดความผิดปกติ รวมถึงอันตรายจากไฟไหม้

ข้อ ๑๑ การออกแบบหม้อแปลงจะต้องได้รับการออกแบบให้เป็นไปตามมาตรฐาน รูปแบบการต่อหม้อแปลง เพื่อรองรับการทำงานกับโหลดขับเคลื่อน การรับความเครียดจากการลัดวงจร และคุณภาพไฟฟ้า

ข้อ ๑๒ การออกแบบและจัดหาอาคารจ่ายไฟประธาน (bulk supply point) ให้เป็นไปตามข้อกำหนดการเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้าท้องถิ่น

หมวดที่ ๔ ข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า (Electrical System)

ข้อ ๑๓ ในการติดตั้งระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะจะต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจรและไฟไหม้ โดยคำนึงถึงสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการติดตั้ง วิธีการติดตั้ง โดยแรงดันไฟฟ้ามาตรฐานรวมถึงความตึงของสายไฟฟ้าต้องทนต่อแรงดันลมสูงสุดที่สามารถคาดการณ์ได้ และต้องติดตั้งอย่างเหมาะสมให้มีแหล่งจ่ายไฟฟ้าที่ต่อเนื่องและมีพิภพการจ่ายกำลังไฟฟ้าเพียงพอต่อความต้องการสำหรับการลากจูงรถไฟ ช่วยให้การใช้พลังงานเพื่อขับเคลื่อนระบบขนส่งให้มีประสิทธิภาพ และช่วยลดปัญหาด้านคุณภาพไฟฟ้า โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อความเร็วของรถไฟและไม่กีดขวางการสัญจรของรถไฟ

ข้อ ๑๔ หากมีการติดตั้งระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะบริเวณใต้สะพานลอย อาคารที่อยู่บนชานชาลา สะพาน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ต้องมีมาตรการป้องกันในการติดตั้งระบบจ่ายไฟฟ้าชนิดสัมผัสเหนือศีรษะ เพื่อป้องกันอันตราย

ข้อ ๑๕ การติดตั้งบริษัทไฟฟ้า ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่การไฟฟ้าประจำท้องถิ่นกำหนดหรือมาตรฐานเทียบเท่า และต้องติดตั้งด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ออกจากโอกาสที่จะเกิดความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรหรือไฟไหม้

ข้อ ๑๖ การติดตั้งระบบไฟฟ้ากระแสสลับต้องจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยตามมาตรฐานการต่อลงดินและการต่อฝาก เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากกระแสไฟฟ้า

ข้อ ๑๗ วงจรกระแสไหลกลับของระบบจ่ายไฟจะต้องเชื่อมต่อกับระบบการต่อลงดินของอุปกรณ์อื่น ในลักษณะที่กำหนดค่าวงจรไฟฟ้าที่เพียงพอสำหรับกระแสไฟฟ้าไหลกลับและเพื่อลดกระแสไฟฟ้ารั่วจากรางลงสู่พื้นให้น้อยที่สุด

รางสำหรับกระแสไหลกลับที่จะติดตั้งบริเวณทางข้าม ระดับดินหรือทางเดิน จะต้องติดตั้งอย่างเหมาะสมเพื่อให้ความแตกต่างของศักย์ไฟฟ้ากับพื้นดินไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนเดินเท้า

ข้อ ๑๘ สายส่งและสายจำหน่ายไฟฟ้าต้องมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะทนต่อทั้งแรงดันลมสูงสุดที่สามารถคาดการณ์ได้ และแรงตึงของสายไฟ โดยต้องติดตั้งอย่างเหมาะสมและปลอดภัยจากการเกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจรและไฟไหม้ รวมทั้งติดตั้งสายส่งและสายจำหน่ายไฟฟ้าที่เหมาะสมกับความสูงเพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรและอุปสรรคอื่น ๆ ต่อการเดินรถ

ข้อ ๑๙ ตู้สวิตช์ประธาน (Train Distribution Board) และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต้องติดตั้งโดยปลอดภัยจากไฟฟ้าดูดและไฟไหม้

ข้อ ๒๐ การติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าจะต้องติดตั้งให้เป็นไปตามมาตรฐานรูปแบบการต่อหม้อแปลงและต้องถูกออกแบบโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานและผู้ทำการบำรุงรักษา

ข้อ ๒๑ หม้อแปลงไฟฟ้าจะต้องรองรับความเครียดจากการลัดวงจรของแหล่งจ่ายไฟที่จะจ่ายให้หม้อแปลง

ข้อ ๒๒ การดำเนินการติดตั้งระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกลต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และการบำรุงรักษาหรือซ่อมบำรุงต้องสามารถดำเนินการโดยไม่จำเป็นต้องหยุดการทำงานของระบบ

ข้อ ๒๓ ระบบเฝ้าระวังและการควบคุมระยะไกลจะต้องมีข้อกำหนดการทำงานที่สามารถเข้าถึง บันทึก จัดเก็บข้อมูลได้แบบทันทีหรือเรียลไทม์ (real-time) สามารถรับรู้สถานะได้ตลอดเวลา รองรับการใช้งานสำหรับผู้ควบคุม (operator) อย่างน้อยจำนวนห้าคนพร้อมกัน โดยผู้ควบคุม (operator) สามารถควบคุมอุปกรณ์สนามจากระยะไกลและสามารถตัดการทำงานของอุปกรณ์ได้อย่างทันที

ข้อ ๒๔ ผู้ขอเชื่อมต่อจะต้องออกแบบระบบควบคุมการจ่ายไฟฟ้าจากการเชื่อมต่อระบบรถไฟที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าเข้ากับโครงข่ายระบบไฟฟ้าท้องถิ่น ณ จุดเชื่อมต่อ จะต้องไม่เกินขีดจำกัดด้านคุณภาพไฟฟ้า

ข้อ ๒๕ ผู้ขอเชื่อมต่อต้องออกแบบ ติดตั้ง และควบคุมอุปกรณ์ของระบบรถไฟที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า ไม่ทำให้เกิดรูปคลื่นแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าที่จุดต่อร่วมผิดปกติเกิน ขีดจำกัดความเพี้ยนฮาร์มอนิกของแรงดันไฟฟ้าเกินกว่าที่กำหนดในมาตรฐานคุณภาพไฟฟ้า

ข้อ ๒๖ ผู้ขอเชื่อมต่อต้องติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัด และควบคุมระดับแรงดันไม่ได้ดูแลให้อยู่ในเกณฑ์ตามมาตรฐานคุณภาพไฟฟ้า

ข้อ ๒๗ การดำเนินการติดตั้งระบบไฟฟ้ารวมถึงการซ่อมบำรุงรักษาจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย รวมทั้งต้องตรวจสอบและทดสอบตามมาตรฐานและวิธีที่ผู้ผลิตกำหนด

ข้อ ๒๘ ในการติดตั้งระบบจ่ายไฟเหนือศีรษะจะต้องดำเนินการติดตั้งสายสัมผัสในระดับความสูงจากสัณฐานที่เหมาะสมตามมาตรฐานและไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานในระบบอื่น ๆ รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและอุปกรณ์อื่น ๆ และจะต้องป้องกันความเสียหายที่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรและอันตรายจากฟ้าผ่า

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๙ การดำเนินการใด ๆ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการและมีกำหนดแล้วเสร็จภายหลังจากที่กรรมการขนส่งทางรางกำหนดให้ใช้มาตรฐานนั้น ๆ ให้ผู้มีหน้าที่ ดำเนินการตามมาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางที่กรรมการขนส่งทางรางกำหนด ภายใน [.....ปี] นับแต่วันที่ประกาศใช้มาตรฐานนั้น

ข้อ ๓๐ การจัดการหรือดำเนินการใด ๆ ที่มีอยู่ก่อนวันที่มาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางใช้บังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่มีการประกาศใช้มาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานที่กรรมการขนส่งทางรางกำหนด หากต่ำกว่ามาตรฐานที่กรรมการขนส่งทางรางกำหนด ผู้มีหน้าที่จะต้องดำเนินการปรับปรุง แก้ไข ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กรรมการขนส่งทางรางกำหนด ภายในระยะเวลา [.....ปี] นับแต่วันที่ประกาศใช้มาตรฐานนั้น ๆ

ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ. ....

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เอกสารท้ายกฎกระทรวง

- (๑) มาตรฐานว่าด้วยระบบการจ่ายไฟฟ้ากระแสสลับ
- (๒) มาตรฐานว่าด้วยการป้องกันและฉนวน
- (๓) มาตรฐานว่าด้วยการต่อลงดินและการต่อฝาก
- (๔) มาตรฐานว่าด้วยรูปแบบการต่อหม้อแปลง
- (๕) มาตรฐานว่าด้วยระบบเฟ้าระวังและการควบคุมระยะไกล
- (๖) มาตรฐานว่าด้วยคุณภาพไฟฟ้า

(ร่าง) กฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ

สำหรับโครงข่ายรถไฟสายประธาน พ.ศ. ....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับ มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มีการรับ ฟังความคิดเห็นของประชาชนมาแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด [.....] วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวดที่ ๑

คำจำกัดความ

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“รถไฟ” หมายความว่า รถไฟสายประธาน (Mainline Railway) ทั้งที่เป็นรถไฟ รถไฟฟ้าที่วิ่งบนเส้นทางหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างเมืองของประเทศ รวมถึงระบบรถไฟชานเมือง (Commuter train) และระบบรถไฟระหว่างเมือง (Intercity train)

“ทาง” หมายความว่า ทางรถไฟและโครงสร้างที่รองรับทางรถไฟ

“ระบบอาณัติสัญญาณ” หมายความว่า สัญญาณใด ๆ ที่จัดให้มีขึ้นในระบบขนส่งทางรางไม่ว่าจะแสดงด้วยธง มือ แขน เสียง ระบบกลไก สัญญาณไฟ หรือระบบคอมพิวเตอร์ หรือด้วยวิธีอื่นใด เพื่อแจ้งให้พนักงานควบคุมรถไฟหรือศูนย์สั่งการควบคุมออกคำสั่งให้รถไฟหยุดหรือเคลื่อนที่ โดยสามารถรู้ถึงเส้นทางและสภาพของเส้นทาง เพื่อใช้ในการควบคุมการเดินทาง ทั้งการเร่งความเร็ว ชะลอความเร็ว หรือหยุดรถแล้วแต่กรณี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การเดินทางนั้นมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามตารางการเดินทางและมีความปลอดภัย

“มาตรฐานว่าด้วยระบบอาณัติสัญญาณ” หมายความว่า มาตรฐานของระบบอาณัติสัญญาณในระบบรถไฟและระบบขนส่งทางรางชนิดใด ๆ ที่กรมการขนส่งทางรางจัดทำขึ้นภายใต้กฎกระทรวงนี้ เพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ การดำเนินการให้ได้คุณภาพและปริมาณแบบเดียวกัน หากมีคำอธิบายกำกับการใช้มาตรฐาน ระบบอาณัติสัญญาณ ชุดคำสั่ง หรือโปรแกรม และอาจมีภาษาต่างประเทศกำกับไว้ในกรณีที่เป็นคำศัพท์เฉพาะทาง

“มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ” หมายความว่า มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการขนส่งทางรางที่เป็นกฎเกณฑ์ของต่างประเทศ หรือมาตรฐานที่ได้จากการพิจารณาหาข้อตกลงและเห็นพ้องร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยมีหน่วยงานสากลที่รับผิดชอบในการร่างมาตรฐานนั้น และมีกระบวนการในการขอความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานที่จะออกมาจากสมาชิกในแต่ละประเทศ โดยจัดทำมาตรฐานสากลขึ้นเป็นเอกสารที่มีสาระสำคัญเป็นการวางกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติหรือเป็นแนวทางการปฏิบัติตามโดยทั่วไปในหลายประเทศทั่วโลก ทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกของ

หน่วยงานที่จัดทำมาตรฐานหรือประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ทั้งนี้ให้หมายรวมถึงมาตรฐาน International Organization for Standardization (ISO) ที่เกี่ยวข้องด้วย

“ระบบบังคับสัมพันธ์” (Interlocking) หมายความว่า ระบบควบคุมและตรวจสอบการทำงานของอุปกรณ์ในระบบอาณัติสัญญาณต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้สัญญาณและเตรียมทางให้ขบวนรถเข้าหรือออกจากแต่ละตอนทางให้ทำงานสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการเดินรถมีความปลอดภัย

“ระบบควบคุมการเดินรถจากศูนย์กลาง” (Centralized Traffic Control: CTC) หมายความว่า ระบบควบคุมการเดินรถจากศูนย์กลางที่รวบรวมข้อมูลจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายนอกอาคารสถานี เช่น สัญญาณ ประแจ วงจรไฟตอน จากทุกสถานี มาที่ผู้ควบคุมที่ศูนย์กลาง โดยรับข้อมูลโดยตรงไม่ต้องผ่านนายสถานีแต่ละสถานี

“ตอน” หมายความว่า ส่วนของทางรถไฟระหว่างสถานี หรือส่วน (Section) ของทางรถไฟที่แบ่งออกเป็น ส่วน ๆ สำหรับใช้ในการควบคุมการเคลื่อนที่ของขบวนรถไฟให้สามารถเคลื่อนขบวนได้ด้วยความปลอดภัย

“ทางเดี่ยว” หมายความว่า ทางประธานเฉพาะระหว่างสถานีทางสะดวกซึ่งใช้เดินขบวนรถไฟไปและมาร่วมกัน

“ขนาดความกว้างทาง” หมายความว่า ระยะห่างของรางรถไฟ โดยวัดจากหัวรางด้านในข้างซ้ายถึงหัวรางด้านในข้างขวา

“ประแจกล” (Point Machines) หมายความว่า อุปกรณ์ขับเคลื่อนการสับราง ที่เชื่อมต่อกับ Throw bar ยึดกับรางลื่น เมื่อได้รับสัญญาณจากห้องควบคุม ชิ้นส่วนของประแจกลจะสับเปลี่ยนทิศทางการสับรางลื่นจากนั้นจะทำการล็อกเพื่อไม่ให้เกิดการเคลื่อนที่ในขณะที่รถไฟวิ่งเพื่อความปลอดภัย

“อุปกรณ์” หมายความว่า อุปกรณ์อาณัติสัญญาณ (Signalling equipment) อันเป็น อุปกรณ์ต่าง ๆ ของระบบอาณัติสัญญาณที่ใช้ในการออกคำสั่งให้รถไฟหยุดหรือเคลื่อนที่ โดยพนักงานผู้ควบคุมการเดินรถหรือศูนย์สั่งการควบคุมภายใต้กำหนดของมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ

หมวดที่ ๒

บททั่วไป

ข้อ ๒ ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง รางเพื่อการขนส่ง กิจกรรมขนส่งทางราง กิจกรรมรางเพื่อการขนส่ง กิจกรรมเดินรถขนส่งทางราง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบอาณัติสัญญาณ ให้มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ เพื่อให้การขนส่งทางรางมีความน่าเชื่อถือ พร้อมใช้งานและมีความปลอดภัย

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่หากปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือแก่การพัฒนากระบวนการขนส่งทางราง หรือเศรษฐกิจของประเทศ กรมการขนส่งทางรางอาจกำหนดให้มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณบางมาตรฐานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าวก็ได้

หมวดที่ ๓

มาตรฐานว่าด้วยระบบอาณัติสัญญาณ

ข้อ ๔ ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้โดยสารหรือบุคคลอื่น การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในการประกอบกิจการขนส่งทางราง ในการดำเนินการจัดทำที่เกี่ยวข้องกับระบบอาณัติสัญญาณสำหรับการขนส่งทางรางสำหรับโครงข่ายรถไฟสายประธาน ให้มีระบบอาณัติสัญญาณรวมถึงอุปกรณ์อาณัติสัญญาณที่มีความน่าเชื่อถือพร้อมใช้งานและมีความปลอดภัย รวมถึงจัดให้มีการซ่อมแซม บำรุงรักษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้ ดังนี้

- (๑) มาตรฐานว่าด้วยระบบควบคุมการจราจรทางรถไฟ
- (๒) มาตรฐานว่าด้วยระบบบังคับสัมพันธ์
- (๓) มาตรฐานว่าด้วยการให้สัญญาณบนทางประธาน
- (๔) มาตรฐานว่าด้วยประแจกล
- (๕) มาตรฐานว่าด้วยเครื่องนับเพลลา
- (๖) มาตรฐานว่าด้วยวงจรไฟตอน
- (๗) มาตรฐานว่าด้วยเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ
- (๘) มาตรฐานว่าด้วยระบบห้ามล้ออัตโนมัติ
- (๙) มาตรฐานว่าด้วยคลื่นความถี่
- (๑๐) มาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางจะได้มีการกำหนดเพิ่มเติมในอนาคต

หมวดที่ ๔

ข้อกำหนดพื้นฐานของระบบอาณัติสัญญาณ (Railway Signaling Facilities)

ข้อ ๕ ตอนสัญญาณแต่ละตอนจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้แน่ใจว่า สามารถให้สัญญาณอนุญาตตอนว่างแก่ขบวนรถที่จะเดินเข้าสู่ตอนนั้นได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

ข้อ ๖ ตอนสัญญาณจะต้องมีการติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับขบวนรถไฟและมีการส่งสัญญาณเพื่อให้รถไฟ สามารถชะลอหรือหยุดความเร็วในระหว่างที่มีรถไฟหรือยานพาหนะอื่น ๆ วิ่งผ่านบนทางหรือรางในช่วงเวลาเดียวกัน

ข้อ ๗ ในกรณีของทางเดี่ยวจะต้องมีการติดตั้งระบบป้องกันรถไฟที่อยู่ทิศทางเดียวกัน หรือ ตรงข้ามกันสอง ขบวนเข้ามาในตอนในเวลาเดียวกัน โดยต้องมีการเว้นระยะที่ปลอดภัย

ข้อ ๘ การดำเนินการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้การส่งสัญญาณและการสื่อสารเป็นไปโดยปราศจากความบกพร่องอันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ หรือ อันตรายใด ๆ ได้

ข้อ ๙ การติดตั้งอุปกรณ์ระบบอาณัติสัญญาณรวมถึงระบบควบคุมการจราจรจากศูนย์กลาง (Centralized Traffic Control : CTC) ระบบควบคุมและประมวลผล (Supervisory Control And Data : SCADA) และประแจกลรวมทั้ง อุปกรณ์

ประกอบของประแจกล จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อควบคุมให้รถไฟ ชะลอตัวหรือหยุดตามความเร็วที่กำหนดโดยไม่ก่อให้เกิดการชนหรือตกราง

ข้อ ๑๐ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการเดินทางโดยของรถไฟ รวมถึงยานพาหนะอื่น ๆ จะต้องติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณในบริเวณทางแยกหรือบริเวณพื้นที่เสี่ยงอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดการชนกันหรือเป็นเหตุให้เกิดการตกราง

ข้อ ๑๑ ในบริเวณจุดตัด รอยต่อ ชุมทาง ทางหลัก ทางแยกหรือทางร่วมหรือสถานที่เสี่ยงอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการชนหรือตกรางจะมีการติดตั้งอุปกรณ์อาณัติสัญญาณที่ควบคุมโดยระบบบังคับสัมพันธ์ และระบบบังคับสัมพันธ์จะต้องสามารถทำงานร่วมกับระบบอาณัติสัญญาณได้อย่างปลอดภัย มีระบบตรวจสอบเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการควบคุมอุปกรณ์ข้างทาง มีระบบป้องกันความผิดพลาดในการทำงาน สำหรับป้องกันการชนกันและการตกราง เพื่อความปลอดภัยของระบบขนส่งทางราง ประชาชน และยานพาหนะอื่น ๆ

ข้อ ๑๒ เพื่อรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง อุปกรณ์ระบบอาณัติสัญญาณจะต้องติดตั้งตามลักษณะการทำงานของวงจรและไฟฟ้านั้น โดยจะต้องรักษาความปลอดภัยในการทำงาน ไม่รบกวนหรือส่งผลกระทบต่อการเดินทางไฟฟ้านั้นแม้ว่าระบบอาณัติสัญญาณนั้นจะล้มเหลวหรือเกิดปัญหาหรือไม่สามารถใช้งานได้

ข้อ ๑๓ ห้องรีเลย์ ห้องเก็บอุปกรณ์สัญญาณ และห้องอื่น ๆ ที่ใช้ในการเกี่ยวกับการควบคุมการจราจรทางรถไฟ ต้องเก็บเครื่องมือสัญญาณ เครื่องมือทำงานให้สะอาดและเรียบร้อย ไม่เป็นเหตุให้เกิดควันไฟหรือไฟไหม้ และมีการควบคุมการเข้าออกอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๑๔ ระบบบังคับสัมพันธ์จะต้องรองรับอุปกรณ์ตรวจจรรถไฟทุกชนิดรวมทั้งต้องสามารถทำงานร่วมกับระบบหรืออุปกรณ์ที่มีการติดตั้งมาก่อนในกรณีที่มีการติดตั้งใหม่และมีการเชื่อมโยงสื่อสารที่มีระบบป้องกันไม่ให้เกิดการรบกวนอันจะส่งผลกระทบต่อระดับความปลอดภัยของระบบบังคับสัมพันธ์

ข้อ ๑๕ เครื่องนับเพลาล้อต้องสามารถเชื่อมประสานเพื่อสื่อสารกับระบบบังคับสัมพันธ์หรืออุปกรณ์อาณัติสัญญาณที่อยู่ข้างเคียงทั้งก่อนหน้าและมาทีหลัง จะต้องสามารถเชื่อมต่อสื่อสารได้ไม่ว่าระบบข้างเคียงจะเป็นระบบบังคับสัมพันธ์ชนิดใด

หมวดที่ ๕

การให้สัญญาณเพื่อความปลอดภัย

ข้อ ๑๖ ในการเชื่อมต่อและสื่อสาร การติดตั้ง และการบำรุงรักษาระบบอาณัติสัญญาณ ต้องดำเนินการเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงให้มีการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสาร ด้านความปลอดภัย ที่บริเวณสถานีผู้โดยสาร สถานีไฟฟ้าย่อย ศูนย์ควบคุมการจราจร สถานีจ่ายพลังงานไฟฟ้า และสถานที่อื่น ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อการปฏิบัติการด้านความปลอดภัยและการบริหารจัดการ

ข้อ ๑๗ ในการติดตั้งสัญญาณไฟ จะต้องมีการดำเนินการทดสอบเพื่อป้องกันการขัดข้องหรือการไม่ทำงานของระบบไฟฟ้านั้นทั้งทดสอบคุณภาพ ความต่อเนื่องของวงจร สายดิน และความต้านทานต่อกระแสไฟฟ้า

ข้อ ๑๘ ป้ายบอกสัญญาณต้องไม่ติดตั้งในลักษณะซ้อน หรือบังโครงสร้างหลังคา ราวสะพาน โดยเฉพาะทางที่เป็นทางโค้งความลาดเอียงของทาง การติดตั้งสัญญาณจะต้องหลีกเลี่ยงการติดตั้งในทางโค้ง เนื่องจากส่วนบนของป้ายหรือสัญญาณจะโค้งเข้าหารางหากติดตั้งในแนวที่ทางโค้งพอดี และติดใกล้กับราง

หมวดที่ ๖

เครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ

ข้อ ๑๙ เครื่องกั้นถนนเสมอระดับจะต้องมีอุปกรณ์สำหรับให้สัญญาณอนุญาตเคลื่อนที่ผ่านบริเวณทางตัดทางรถไฟทั้งทางรถไฟและทางถนนที่สามารถแจ้งเตือนอันตรายผู้ขับขี่รถผ่านบริเวณทางตัดผ่านเสมอระดับเมื่อรถไฟเข้าใกล้ผู้ที่กำลังข้ามทางตัดผ่านเสมอระดับและปิดกั้นการจราจรบนถนนเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับรถไฟและผู้ใช้นถนน ในกรณีที่ไม่สามารถติดตั้งเครื่องกั้นถนนเสมอระดับเพื่อปิดกั้นเส้นทางหรือถนน จะต้องดำเนินการให้มีการติดตั้งอุปกรณ์เตือนรถไฟวิ่งผ่านในจุดที่สังเกตเห็นได้ชัดเพื่อให้เกิดความปลอดภัย

ข้อ ๒๐ ในการติดตั้งเครื่องกั้นถนนเสมอระดับ จะต้องคำนึงถึงสัดส่วนของความเร็วของรถไฟกับปริมาณการจราจรทั้งของรถไฟและยานพาหนะอื่น ๆ ที่ข้ามทางตัดผ่านเสมอระดับ

ข้อ ๒๑ อุปกรณ์ไฟฟ้าและควบคุมเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟที่ติดตั้งในตู้ควบคุมกลางแจ้งบริเวณข้างทางรถไฟต้องติดตั้งโดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมและเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ

ข้อ ๒๒ ในการพิจารณาทางตัดผ่านเสมอระดับจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟและเป็นไปตามขนาดทางที่กำหนด

หมวดที่ ๗

ระบบห้ามล้อและการจอดรถไฟ

ข้อ ๒๓ ระบบห้ามล้ออัตโนมัติจะต้องสามารถทำงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ป้องกันการใช้ความเร็วเกินความเร็วอนุญาตในแต่ละตอนทาง โดยจะทำการส่งเสียงเตือนเมื่อความเร็วเกินกำหนด และสั่งลงห้ามล้อเมื่อความเร็วสูงเกินกำหนด และในกรณีที่รถเคลื่อนขบวนผ่านสัญญาณหยุดรถ

ข้อ ๒๔ รถไฟจะต้องจอดในตำแหน่งหยุดที่กำหนดไว้ หากไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาณได้ตรงตามเวลาและตำแหน่งอันเนื่องมาจากความผิดพลาดหรือบกพร่องของระบบอาณัติสัญญาณ รถไฟจะต้องจอดโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อ ๒๕ หากไม่สามารถรับส่งสัญญาณจากสถานีทางสะดวกหรือเมื่ออาณัติสัญญาณที่ได้รับไม่ชัดเจน ให้ถือปฏิบัติตามสัญญาณที่แสดงอยู่ในขณะนั้นอย่างเคร่งครัด

หมวดที่ ๘

คลื่นความถี่

ข้อ ๒๖ อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์สำหรับรับคลื่นความถี่จะต้องไม่ก่อให้เกิดสัญญาณรบกวนกับการทำงานของเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดอื่นและสามารถทนต่อการถูกรบกวนจากปรากฏการณ์ทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากภายนอกได้

ข้อ ๒๗ การใช้ย่านความถี่จะต้องใช้สำหรับการเดินรถไฟเฉพาะเท่านั้น ไม่สามารถเข้าร่วมกับการสื่อสารหรือส่งสัญญาณอย่างอื่นที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์เพื่อการเดินรถไฟ ทั้งนี้เว้นแต่การดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานอย่างปลอดภัยของรถไฟ

ข้อ ๒๘ คลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานโดยจะต้องมีการป้องกันสัญญาณรบกวนแม่เหล็กไฟฟ้า มีความสามารถของอุปกรณ์ในการทำงานภายใต้สภาวะการรบกวนแม่เหล็กไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดสัญญาณรบกวนโดยการแผ่กระจายคลื่นมาทางอากาศ สายเคเบิลหรืออื่น ๆ

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๙ การดำเนินการใด ๆ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการและมีกำหนดแล้วเสร็จภายหลังจากที่กรมการขนส่งทางรางกำหนดให้ใช้มาตรฐานนั้น ๆ ให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการตามมาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด ภายใน [.....ปี] นับแต่วันที่ประกาศใช้มาตรฐานนั้น

ข้อ ๓๐ การจัดการหรือดำเนินการใด ๆ ที่มีอยู่ก่อนวันที่มาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางใช้บังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่มีการประกาศใช้มาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางรางทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด หากต่ำกว่ามาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด ผู้มีหน้าที่จะต้องดำเนินการปรับปรุง แก้ไข ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด ภายในระยะเวลา [.....ปี] นับแต่วันที่ประกาศใช้มาตรฐานนั้น ๆ

ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ. ....

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เอกสารท้ายกฎกระทรวง

- (๑) มาตรฐานว่าด้วยระบบควบคุมการจราจรทางรถไฟ
- (๒) มาตรฐานว่าด้วยระบบบังคับสัมพันธ์
- (๓) มาตรฐานว่าด้วยการให้สัญญาณบนทางประธาน
- (๔) มาตรฐานว่าด้วยประแจกล
- (๕) มาตรฐานว่าด้วยเครื่องนับเพลลา
- (๖) มาตรฐานว่าด้วยวงจรไฟตอน
- (๗) มาตรฐานว่าด้วยเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ
- (๘) มาตรฐานว่าด้วยระบบห้ามล้ออัตโนมัติ
- (๙) มาตรฐานว่าด้วยคลื่นความถี่

5.4 มาตรการในการกำกับดูแลงานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ

การจัดทำมาตรการกำกับดูแลระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณนี้ ควรมีการจัดทำมาตรการโดยพิจารณาจากปัจจัยและกระบวนการขั้นตอนในการกำกับดูแล ดังนี้

5.4.1 มาตรฐานที่ใช้ในการกำกับดูแลระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ

ในส่วนของมาตรฐานที่จะใช้ในการกำกับดูแลควรจะดำเนินการโดยอ้างอิงมาตรฐานที่ที่ปรึกษากำลังจัดทำเพื่อเสนอกรมการขนส่งทางรางพิจารณาประกาศใช้ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว คือ

1. มาตรฐานระบบไฟฟ้า

มาตรฐานระบบไฟฟ้าประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานระบบการจ่ายไฟฟ้า (มขร.-E-00X-25XX)
- 2) มาตรฐานการป้องกันและฉนวน (มขร.-E-00X-25XX)
- 3) มาตรฐานการต่อลงดิน (มขร.-E-00X-25XX)
- 4) มาตรฐานรูปแบบการต่อหม้อแปลง (มขร.-E-00X-25XX)
- 5) มาตรฐานคุณภาพไฟฟ้า (มขร.-E-00X-25XX)
- 6) มาตรฐานระบบเผื่อสำรองและควบคุมระยะไกล (มขร.-E-00X-25XX)

2. มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณ

มาตรฐานระบบอาณัติสัญญาณประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานการควบคุมรถไฟจากส่วนกลาง (มขร.-SC-00X-25XX)
- 2) มาตรฐานการบังคับสัมพันธ์ (มขร.-SC-00X-25XX)
- 3) มาตรฐานการให้สัญญาณบนทางประธาน (มขร.-SC-00X-25XX)
- 4) มาตรฐานประแจกล (มขร.-SC-00X-25XX)
- 5) มาตรฐานวงจรไฟตอม (มขร.-SC-00X-25XX)
- 6) มาตรฐานเครื่องนับเพลลา (มขร.-SC-00X-25XX)
- 7) มาตรฐานเครื่องกั้นถนนเสมอระดับทางรถไฟ (มขร.-SC-00X-25XX)
- 8) มาตรฐานระบบห้ามล้ออัตโนมัติ (มขร.-SC-00X-25XX)
- 9) มาตรฐานคลื่นความถี่ (มขร.-SC-00X-25XX)

และหากการกำกับดูแลใดปรากฏว่าไม่มีมาตรฐานที่อ้างอิงได้โดยตรง ให้ใช้มาตรฐานที่มีอยู่เป็นสากล เช่น มาตรฐาน EN IEC และ CENELEC เป็นต้น

5.4.2 วงจรการกำกับดูแล

วงจรของการใช้มาตรการในการกำกับดูแล ควรเริ่มต้นตั้งแต่การเริ่มต้นศึกษาความเหมาะสมของโครงการ เมื่อเริ่มมีการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการแล้ว ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการเริ่มดำเนินโครงการ จะต้องนำข้อกำหนดที่สอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ มาพิจารณา และปรับแบบให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่บังคับอยู่ จนไปถึงกระบวนการดำเนินการทดสอบระบบก่อนที่จะมีการส่งมอบ การทดลองการเดินรถ และการบริหารโครงการให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่กำหนด

5.4.3 การบังคับใช้กฎหมาย

กฎกระทรวงที่จะจัดทำขึ้นนี้ นั้น จะต้องเป็นการกำหนดสาระสำคัญในการให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด พร้อมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานด้านต่าง ๆ ไว้ท้ายกฎกระทรวง หรือ ในกรณีที่กรมการขนส่งทางรางมีการจัดทำมาตรฐานเพิ่มเติม หรือ ปรับปรุงแก้ไขก็สามารถที่จะให้มีผลเป็นการใช้บังคับและให้ปฏิบัติตาม โดยการดำเนินการจะต้องมีมาตรฐานที่ไม่ต่ำกว่าที่กรมการขนส่งทางรางกำหนด

5.4.4 การกำกับดูแลโดยสัญญา

แต่ละโครงการมีรายละเอียดด้านเทคนิคและการดำเนินการที่แตกต่างกัน มีข้อกำหนดเฉพาะที่ต้องดำเนินการให้เป็นที่ไปตามที่กำหนดเฉพาะสำหรับโครงการนั้น ๆ การจัดทำเอกสารสัญญาต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดรายละเอียดข้อกำหนดเงื่อนไขทั้งมาตรฐานทางด้านเทคนิคและความปลอดภัย รวมถึงประสิทธิภาพในการบริการ การดำเนินโครงการซึ่งสามารถกำกับโดยการแก้ไข การปรับ การบอกเลิกสัญญาและการเรียกค่าเสียหาย

บทที่ 6

การดำเนินงานประกอบการจัดทำมาตรฐาน

6.1 การจัดเตรียมเอกสารและประชุมชี้แจงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษาทำหน้าที่จัดเตรียมเอกสาร ข้อมูล และส่งตัวแทนเข้าร่วมชี้แจงในการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานระบบไฟฟ้าและอาณัติสัญญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการจัดทำมาตรฐานด้านระบบราง และคณะกรรมการอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ดำเนินการและรับรองมาตรฐานฯ ดังกล่าว

6.2 การจัดทำหลักสูตร ฝึกอบรมให้ความรู้ จัดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี

6.2.1 การจัดอบรมขั้นพื้นฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ

ที่ปรึกษาได้มีการจัดอบรมขั้นพื้นฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563 เวลา 8.00 – 17.00 น. ได้มีการจัดการอบรมขั้นพื้นฐานระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ ณ ห้องกลมมาศ ชั้น 6 โรงแรมเดอะสุโกศล แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยมีบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมอบรม ได้แก่ กรรมการขนส่งทางราง การรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) บริษัท รถไฟฟ้า ร.ฟ.ท. จำกัด บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) รวมทั้งสิ้นจำนวน 39 คน

6.2.2 อบรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ

อบรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ ได้ดำเนินการจัดเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 13 -14 พฤศจิกายน 2563 โดยผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ ณ สามย่านมิตรทาวน์ฮอลล์ ชั้น 5 (The Mitr-ting Room) ถนนพระรามที่ 4 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร โดยมีบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมอบรม ได้แก่ กรรมการขนส่งทางราง การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัท รถไฟฟ้า ร.ฟ.ท. จำกัด สำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด และครั้งนี้ยังได้ให้บุคคลภายนอกที่สนใจสามารถเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ได้ โดยมีผู้เข้าอบรมจำนวน 70 คน

6.3 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ

ที่ปรึกษาได้จัดนิทรรศการระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ จำนวน 2 ครั้ง โดยที่ปรึกษาได้ดำเนินการจัดนิทรรศการระบบไฟฟ้าและระบบอาณัติสัญญาณ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563 เวลา 09.00 – 18.00 น. และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 และวันเสาร์ ที่ 14 พฤศจิกายน 2563 เวลา 10.00 – 18.00 น. ณ สามย่านมิตรทาวน์ ชั้น 5 ถนนพระรามที่ 4 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้การตอบรับอย่างดีจากผู้เข้าร่วมงานทั้ง ผู้บริหารและบุคลากร กรมการขนส่งทางราง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบรถไฟ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

6.4 การดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

6.4.1 การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 1

การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 1 ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563 เวลา 13.00 – 16.30 ณ สามย่านมิตรทาวน์ฮอลล์ ชั้น 5 ถนนพระรามที่ 4 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เป็นการประชุมปฐมฤกษ์โครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำเหตุผลและความจำเป็น ขอบเขตของงานที่จะดำเนินการ วิธีการดำเนินงาน และกรอบระยะเวลา พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น ระบุและประสานงานติดต่อผู้มีส่วนได้เสียของโครงการ โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมการประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 1 กรมการขนส่งทางราง สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร การรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) บริษัท รถไฟฟ้า ร.ฟ.ท. จำกัด บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงาน กสทช. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย บริษัท เออาร์เอ็มเอเชีย จำกัด บริษัท เคทีทีคอลล์เซ็นเตอร์ จำกัด และผู้สนใจ จำนวน 48 คน

6.4.2 การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 2

การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 2 ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 เวลา 13.00 – 16.30 ณ โรงแรมเดอะสุโกศล กรุงเทพฯ การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 2 เป็นการนำเสนอผลลัพธ์การดำเนินงาน และแนวทางการนำมาตรฐานไปใช้ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยจะสรุปเนื้อหาและการปรับปรุงทุกประเด็นในการประชุมปฐมฤกษ์ โดยที่หน่วยงานเข้าร่วมการประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 2 ประกอบด้วย กรมการขนส่งทางราง สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร การรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) บริษัท รถไฟฟ้า ร.ฟ.ท. จำกัด บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงาน กสทช. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย บริษัท คัมเวล คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และผู้สนใจ จำนวน 40 คน